

CELE TREI CRISURI

REVISTĂ DE CULTURĂ

— Director-Fondator: GEORGE BACALOGU —

AUGUSTIN G. PALL: *Frumuseți din Ciucea (Jud. Cluj).*

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR: Prof. Univ. DR. C. BACALOGU, GEORGE BOTA, A. COTRUȘ,
V. DEMETRIUS, ELENA BACALOGU, GEORGE BAICULESCU,
ION GANE, AL. KERESZTURY, CRIDIM, DEM. GĂLMAN, GEORGE A. PETRE, TRAIAN BIRĂESCU, IOSIF POGAN,
MARIN DRAGNEA, PAUL B. MARIAN.

CULTUL ENERGIEI

MIHAIL EMINESCU

No. 11

SERVICIUL DE INFORMAȚIE AL PRESEI, ÎN ROMÂNIA

Prețul 10 Lei

CELE TREI CRIȘURI

ABONAMENTE:

Pe un an	Lei 100.—
Pe un an autorități	Lei 300.—
Pe un an: școli primare, normale și secundare	Lei 200.—
Pe un an studenți	Lei 70.—
In străinătate: Europa 400 Lei; America 2 dolari.	
Anunțuri și reclame după tarif. — Manuscrisele nu se înapoiază	

CUPRINSUL:

George Bota: Cultul energiei;
Ion Gane: Mihail Eminescu;
Dr. C. Bacaloglu (prof. univ.): Din viața medicală;
Dem. Gălman: Descătușare (versuri);
Paul B. Marian: Incestul;
Ion Gane: Cântecul Amintirii (versuri);
Al. Keresztury: Serviciul de inform. al presei, în România;
V. Demetrius: Moșneagul singuratic (versuri);
G. Bota: Epigrame;
A. Cotruș: Am străbătut pustiuirile . . . (versuri);
George A. Petre: Scrisoare tatei (versuri);
* * * : Șezătorile „Cele Trei Crișuri” la Buc.

CRONICI:

Elena Bacaloglu: Cronica Externă („Pace și demnitate?”)
Iosif Pogan: Cronica Științifică (Originea vieții pe pământ)
Cridim: Cronica Artistică (Expoziția de pictură a d-nei
Eugenia Filotti-Atanasiu. Expoziția de desemnuri și
picturi a d-nei Maria Ciurdea—Steurer).
Marin Dragnea: Expoziția pictorului Ioan Isac, la Cluj.

„CELE TREI CRIȘURI” ÎN ȚARĂ

George Baiculescu: Scrisori din București;
Traian Birăescu: Scrisori din Banat;

NOTE: Semicentenarul lui St. O. Iosif. — Luis de Camoëns. — Postumele lui Ioan Pavelescu.
CĂRȚI: *Ion Gane*: „Priveliști din Bucovina pitorească”, de Căpitan A. I. Gheorghiu.
(românești și străine) *G. Bota*: „Cartea unui om”: — „Notițele mele”, de Emil Isac. „Pe alături de viață”, Roman de
Alex. Vițianu. „Libertatea cuvântului, a scrisului și a presei în România Mare” de
Take Policrat. — „L'orientation professionnelle et la détermination des aptitudes”
par Julien Fontègne. — „Explication de notre temps” par Lucien Romier.
REVISTE: *Ion Gane*: Ritmul Vremii. — Țara de Jos. — Universul Literar. — Țara Noastră.
(românești și străine) *G. Bota*: Les Annales: Ura de clase și iluziile asupra repartiției produselor muncii, par
Gustave le Bon.
MEMENTO. — BIBLIOGRAFIE. — CLIȘEE: *Augustin G. Pall*: Frumuseți din Ciucea (Jud. Cluj). — D-ra Maria
Staiculescu. — Vignete.

COLABORATORII REVISTEI:

I. Agârbiceanu, I. Al. Brătescu-Voinești, C. Banu N. Bănescu, G. Bogdan-Duică, N. Batzaria, Zaharia Bărsan, Maria Baiulescu, Șt. Bezdechi, Lucian Blaga, V. Bogrea, Oct. Beu, Elena Bacaloglu, Const., Victor și George Bacaloglu, Emanuil Bucuța, Al. Bogdan, George Bota, Al. Cazaban, Al. Ciura, R. Ciorogariu A. Ciorte, I. Ciorănescu, Th. Capidan, A. Cotruș Gh. Ciuhandu, Teofil Codreanu, Const. Dobos, Viora Dr. Ciordaș, V. Corbasca, Cridim, V. Demetrius, R. Demetrescu, I. G. Duca, Mihail Dragomirescu, Silviu Dragomir, Ion Dragu, Bucura Dumbravă, Mihail Dragoș, Victor Eftimiu, Ion Foti, G. Galaction, Vl. Ghidionescu, Vasile Al-George, Ion Gane, Dem. Gălman, Radu Gyr, E. Hodoș, N. Iorga, Bogdan Ionescu, Al. Iacobescu, Iustin Ilieșiu, Emil Isac, N. E.

Idieru, Al. Keresztury, E. Lovinescu, I. Lupaș, A. Lupteanu-Melin, Dr. Cassiu Maniu, G-ral Moșoiu, S. Mehedinți, V. Meruțiu, A. Magier, V. Militaru, Cristache Gh. Milian, T. Murășanu, N. Milcu, M. Mora, Șt. Mărcuș, D. Nanu, A. Nanu, G-ral Scarlat Panaitescu, I. Paul, Ion Peretz, N. Pora, Sextil Pușcariu, V. Petala, Alex. Pteancu, Ecaterina Pitiș, D. Pompei, Matilda Poni, Septimiu Popa, Paul I. Prodan, George Pallady, Pr. Gh. Pteancu, George A. Petre, P. I. Papadopol, Mircea Rădulescu, G. Rotică, C. Riuleț Alexandrina Scurtu, Ion P. Sachelarie, Vasile Savel Andrei Sigmond, Al. T. Stamatiad, Eugeniu Sperantia, Marin Ștefănescu, C. Sudețeanu, Caton Theodorian, G. Tutoveanu, Nuși Tulliu, N. G. Tistu, G. Tulbure, I. Valerian, George Voevidca, George M. Zamfirescu.

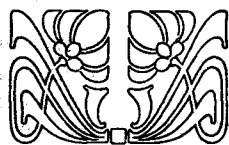
BIBLIOGRAFIE

Reviste:

Năzuința: An. IV. No. 4, Octombrie 1925 Craiova.
Flamura: An. III. No. 7—8, Oct.—Noembrie 1925 Craiova.
Lamura: An. VI. No. 9, Septembrie 1925 București.
Ramuri — Drum Drept. — An. XIX. No. 9, Sept. 1925 Craiova.
Suflet Românesc. An. I. No. 4, Noembrie 1925 Craiova.
Natura: An. XIV. No. 10, Octombrie 1925 București.
Arhiva: An. XXXII. No. 3—4, Iulie—Oct. 1925. Iași.
Revista Artileriei: An. XXXVIII. No. 10, Octomb. 1925 Timișoara.
România Militară: An. LVII. No. 9, Septembrie 1925 București.
Revista Științelor Veterinare: An. VI. No. 9, Sept. 1925. Galați.
Revista Generală a Învățămintului: An. XIII. No. 8. Oct. 1925.

Cărți:

Dr. Dimitrie Lascu — deputat: Năvala străinilor nedoriti. Cuvântare rostită la Camera Deputaților. București 1925.
idem: Exploatarea Pădurilor și Aplicarea reformei agrare în Ardeal. Comunicare făcută Camerei Deputaților. București 1925.
Biblioteca Semănătorul Arad.
Prof. dr. Gr. Cristescu: Perspective sociale și culturale în lumina Evangheliei No. 87—89 Lei 15.
Al. Ciura: Iscariot (schife). No. 94. Lei 10.
Eug. Sperantia: Generalități de psihologie individuală și socială. No. 104—106 Lei 15.

Redacția și Administrația:
STR. PRINȚUL CAROL 5.

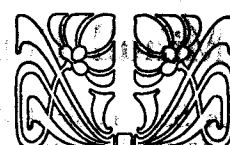
CELE TREI CRISURI

REVISTĂ DE CULTURĂ

Director-Fondator: GEORGE BACALOGBU

TELEFON: 119.

Cultul energiei

Se pare că lumea este obosită; sunt din fericire semne să nu o credem îmbătrânită. Nu am putea să spunem nici că este surmenată, ceea ce ar echivala cu bătrânețea. Iar osteneala nu poate veni numai din războiu; el a adus numai haosul și răsturnarea; cât privește însă osteneala popoarelor ce au luptat ar fi trecut de mult, dacă alți factori n'ar fi intervenit după războiu. Neprevăzutul a devenit o lege nouă, iar vremurile în cari trăim sunt cele mai pline de minuni. Un curent de nivelare socială, pornit din păturile cele mai simpliste la minte, din turma celor ce nu așteaptă nimic dela propria efortare, ci dela compensări umanitare: un astfel de curent străbate încă lumea. Disprețul valorii personale în favoarea mediocrității; distrugerea nu numai a erarhiei sociale clădită de nedreptatea timpurilor, dar și a erarhiei valorilor omenesti; deslegarea nu numai a cătușelor în cari alte vremuri au legat societatea, dar și a legăturilor fundamentale și necesare pe care s'a clădit întreg progresul omenirii: familie, iubire de neam, iubire de ordine, iubire de Dumnezeu; iată o săracă iconă a stării de după războiu a omenirii. Starea însă care oferă cel mai favorabil mediu de cultură a lenei. Lumea nu este poate atât de ostentă, cât de plictisită din cauza trândăviei în care o târăște curentul. Lumea este dar ostentă din prea marea lene care a cuprins-o. Legea celei mai mici efortări a devenit pivotul social; totul se obține mai efin, mai ușor, mai fără risc și fără sacrificiu.

N'avem decât să trecem repede în revistă câteva aspecte ale vieții ca să ne convingem că într'adevăr lumea se efortă tot mai puțin. În școală simplificarea tot mai mare de program, perfecționare de metodă, îndulcire de regim, trecându-se exagerat cu măsura necesară înlăturării surmenajului. Ti-

neretul școlar se surmenează de prea mult ajutor venit din afară și își reduce tot mai mult propria efortare. Incât te întrebi dacă valori conducătoare mai pot răsări din această școală a lenei? Căci să nu ne lăsăm înșelați de mult cântata școală activă pe care până acum nu o găsim decât în câteva capete de pedagogi în toată limpezimea ei, marea majoritate mulțumindu-se cu iluzia unei activități.

Muncitorul, în numele muncii, își reclamă tot mai puține ore de lucru și tot mai mare profit; democrația, un curent atât de frumos ca intenție, devenit însă lăbărțat prin exploatare, duce după sine pe omul muncitor pe panta celei mai mici efortări. Politica o fac nu acei ce mai întâi au câștigat un nume printr'o muncă într'o direcție în care au fost pregătiți, ci acei cari își poartă zădărnici nutilităților cu mult zgomot, alături de pretenții tot mai îndrăznețe.

Cu un cuvânt fuga după cât mai efin, grija decât mai puțin sacrificiu și osteneală, face să slăbească din lume isvorul energiei sufletești care este efortarea proprie. Iar lipsa de muncă proprie aduce lipsa de creație originală, lăsând locul unei vieți de împrumut.

Tramvaiu, autobuz și atâtea mijloace ne poartă ce e drept mai repede la treburile noastre, ajută dezvoltarea afacerilor, dar în același timp trândăvesc și molesesc pe omul veacului prezent. Gazetele ne scutesc să mai gândim, să mai criticăm, să ne mai dăm părerea asupra evenimentelor căci ele ne dau gândiri, critici și păreri degatate și plătite așa de efin.

Iar omul cu cât se simte mai ușurat cere să fie și mai mult. Este legea inerției nervoase după care materia nervoasă a creierului, cu cât o lași mai în neactivitate, cu atât cere s'o lași mai mult. Lucrul se explică ușor: organismul inferior și superior, pierzându-și deprinderea efortării, va obosi tot mai repede, cu atât mai repede cu cât mijloacele de ușurare îl deprind la neactivitate.

Dar acesta e drumul degenerării, e calea morții! Să fim oare pe acest drum sinistru? Să-i dăm oare dreptate lui Rousseau, să credem lui Nietzsche, să disperăm de viitorul omenirii?

Nu pesimism am voi să respire din searbăda și poate exagerată schiță de mai sus. Ci posibilitatea unei căderi, perspectiva unui declin, dacă nu vom fi cu băgare de seamă la cotitura timpului în care ne găsim. Căci făcând îndoială nu este vorba decât de o cotitură de tranziție, de un val trecător, din care putem desprinde cu bucurie elementele unui neam sănătos. Că ne avem și noi reprezentanți curentului de nivelare, anarhică și distrugătoare de merit și de valori, că și noi ne avem speciemenle glorioase ale unei literaturi bolnăvicioase, ale unor produse ciudate, aceasta nu ne poate duce la pesimism. Avem în schimb semne coplesitor de multe că putem fi generatori de energii noi, de valori pe toate tărâmurile de activitate. Și mai presus de toate, avem o țărâșă, care cu toată nesăbuita exploatare a unor curente nenorocite, formează un fundament național sănătos.

Trebue însă, cum frumos a schițat dl Mihail Dragomirescu într'o conferință, să pornim pe un drum de creație proprie, după ce am trecut prin fazele imitației și asimilării. Dar pentru a porni pe acest drum trebue să ne deprindem cu efortarea personală, isvorul cel mai puternic al sufletului omenesc. Sufletul nu se naște, nu crește, nu se îmbogățește decât din efortarea păturei nervoase. Dumnezeu a ascuns acolo, în acea minunată materie, sămânța energiei sufletești, dar dacă nu vom ști să o eliberăm, să o facem actuală din potențială, nu vom trage foloase din dumnezeescul dar. Iată pentru ce e nevoie de un cât mai mare cult al energiei. El este drumul către adevărata victorie, victoria sufletului.

GEORGE BOTA

Mihail Eminescu

de Ion Gane.

La Săn-Nicolaul Mare, în Baniat, s'a desvelit deunăzi un monument al lui Mihail Eminescu. Au participat la această sărbătorire peste zece mii de persoane. S'a adus astfel un prinos de recunoștință aceluia care în viață a fost atât de nefericit, nu din vina lui, ci din aceea a fatalității, care îl hărăzise *geniu*...

Eminescu este piscul poeziei românești. Alături de poetul popular anonim și de pictorul Grigorescu, e reprezentantul cel mai autorizat, în fața omenirii, al artei neamului nostru, în ce are ea mai adânc și mai original.

A cântat farmecul și chinul iubirii, așa cum nimeni nu a făcut-o la noi, și puțini în alte literaturi. Insulele ce i s'au adus în privința erotice sale, cum că ar fi conținând „un desgust bolnav de viață, fără a refuza însă ceva din plăcerile ei cele mai abrutizatoare”, s'au spulberat cu vremea. În inimile urmașilor, au pătruns tot mai mult ecourile adânci ale creațiunilor sale, care au sfințit iubirea.

Astăzi, putem spune că iubim prin și cu Eminescu...

Trecutul neamului l-a reînviat și idealizat în strofe în care simțim toată suferința dar și tot eroismul ce pulsă în inimile strămoșilor. Vitejiile trecutului devin și mai puternic evocate, atunci când le înfățișează în contrast cu prezentul lipsit de ideal. „Satira III-a”, în care vremile mărețe ale lui Mircea cel Mare răsar minunat reliefate, este, în această privință, caracteristică. Odată, sentimentul național al poetului izbucnește impetuos, în acea frumoasă doină „Dela Nistru pân'la Tisa”, în care invoacă, în măestrat vers poporan, pe marele Domn moldovean ce odihnește de veacuri în pământul strămoșesc:

Stefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai stă...

Natura capătă culoare și strălucire nouă în poezia lui Eminescu. Deși el adesea o ia drept cadru pentru stările sale sufletești, totuși uneori o cântă pentru ea însăși, ca în lapidarul sonet-model „Veneția”, în armoniosul și gingașul tablou „Somnoroase păsărele” și altele. Dar și în poeziile în care natura este zugrăvită numai ca un mijloc, găsim descrieri de sine

stătătoare, crâmpoșe prețioase din nemărginitul firii... Prin ele, Eminescu își merită numele de mare cântăreț al naturii.

Majoritatea poeziilor sale sunt însă îmbibate cu o filosofie adâncă, originală prin nuanțe. La baza gândirilor sale e drept că stă filosofia amară a lui Schopenhauer; dar între pesimismul lui Eminescu și cel al gânditorului german, este o mare deosebire: Schopenhauer disprețuiește iubirea fiindcă perpetuează suferința, Eminescu slăvește amorul care, prin farmecele lui, echivalează toată zădărnicia lumii. Pesimismul acesta este isvorit din adâncul ființei lui Eminescu, este specific operii sale.

Poezia filosofică cea mai însemnată, prin universalitatea cuprinsului, este „Scrisoarea I”, unde întâlnim concepția budhistă de spre facerea lumii: E plasticizată însă atât de minunat, încât simțim, în câteva versuri numai, tot fiorul nemărginirii timpului și spațiului:

...Dar deodată un punct se mișcă... cel dintâi și singur. Iată-l

Cum din haos face mămă, iară el devine Tatăl...
Punctu-aceia de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii,
E stăpânul fără margini peste marginile lumii...
De-atunci negura eternă se desface în fășii,
De atunci răsare lumea, lună, soare și stihii...
De atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din aure vâi de haos pe cărări necunoscute
Și, în roiuri luminoase isvorind din infinit,
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.

Toate gândirile lui Eminescu ar fi rămas pură filosofie, dacă el n'ar fi știut să le dea strălucitor veșmânt poetic, să le plasticizeze. Căci, în artă, ideea abstractă nu interesează decât în măsura în care a fost concretizată în imagini și armonie. Și Eminescu tocmai aceasta a făcut cu prisosință: ideile goale le-a învăluit în polei de lună, în argint de ape și în freamăt de codru... El a fost mai întâi poet, și apoi filosof. Se deosebește, în această privință, de abstractul Grigore Alexandrescu, care mai întâi a fost filosof, și apoi poet.

Găsind limba românească încă neformată îndeajuns, improprie unei largi exprimări poetice, a avut de întâmpinat mari dificultăți de formă, pe care însă le-a învins intensitatea sentimentelor sale. Din această luptă dărză, limba strămoșească, frământată și răsfrământată, a răsărit învoalată, sprintenă și plină de armonii nebănuite. A creat cu adevărat limba noastră poetică. Între limba dinnainte și cea a lui, este nu o evoluție firească, ci o prăpastie.

Pesimistă oarecum, poezia lui Eminescu nu trebuie să ne lase în suflet decât o deprimare superioară, estetică, în fața nimicniciei universale. Adăpându-ne veșnic dela isvorul sfânt al neîntrecutei sale arte, voința noastră nu trebuie să sufere o scădere din pricina aceasta. Conștiința zădărniceii lumii nu trebuie să ne descurajeze, ci din contra să ne producă o înaltă încântare a sufletului, care să ne facă să intuim mai adânc viața — acest „vis al morții eterne”...

Criticii de pe vremuri au avut față de Eminescu multe cuvinte de hulă, și foarte puține de laudă. Numai Titu Maiorescu l-a susținut numindu-l „poet în toată puterea cuvântului”. Deși cumpătatul critic a greșit atunci când l-a considerat superior lui Eminescu pe versificatorul Samson Bodnărescu, pe care vremea l-a dat la fund, totuși, ținând seamă de injuriile celorlalți, Maiorescu trebuie socotit drept cel dintâi care într'adevăr l-a înțeles pe marele poet al neamului.

* * *

... Contemporanii disprețuieră și opera și omul. Posteritatea, dacă a sorbit frumusețile genialei poezii, a fost însă tot atât de vitregă cu amintirea neîntrecutului bard. Abia astăzi, după mai mult de treizeci de ani dela moarte, chipul său răsare din valurile vremii, iar numele-i dulce flutură cu evlavie pe toate buzele românești! Abia acum înțelegem că trebuie să cinstim nu numai comoara poetică, ci și pe cel care a făcut un dar atât de ales neamului său de pretutindeni. Diferitele inițiative ce s'au luat pentru comemorări și ridicări de monumente, dovedesc însăfârșit entuziasmul unanim în această privință.

Luând parte cu suflet întreg la această pioasă sărbătorire, am dori totuși încă două lucruri: întâi, să se tipărească și o ediție definitivă a poeziilor lui Eminescu, bine alcătuită, cu tehnică ireproșabilă și fără greșeli de tipar; și al doilea, ca dăltuitoarii viitoarelor monumente să-l reprezinte pe poet așa cum eră în înția lui tinerețe: „prelung și palid la obraz — cităm din Nichifor Crainic —, cu buze accentuate de energia sufletului, cu păr asvârlit în cascadă neagră pe spate, cu ochi de foc, adânciți, peste capetele contemporanilor, în vedenia gândului etern”...

Din viața medicală

de Prof. Dr. C. Bacaloglu.

Nu voesc în această schiță sumară și fugitivă să zugrăvesc caracterele distinctivă ale rasei semită din punctul de vedere patologic. Dar, incontestabil că din noianul boalelor ce se abat asupra omenirii suferinde există o sumă de afecțiuni ce au oarecare predilecțiuni asupra evreilor. Charcot marele clinician francez, a remarcat că anumite afecțiuni nervoase și unele boale de nutriție se abat mai cu osebire asupra fiilor lui Israel. Rasă veche, necăjită în cursul veacurilor de atâtea persecuțiuni, realizând adesea tipul „jidovului rățacitor” desigur că și condițiunile de trai au putut influența mai cu osebire sistemul nervos, acest cârmuitor atotputernic al trupului omenesc.

Practicând de atâția ani în Iași, am putut constata în mare parte adevărul semnalat de marii noștri predecesori clinicieni, deoarece în clientela noastră majoritatea o formează evreii. Iubitori, dornici de viață, au desigur la superlativ dragostea de a trăi, de a fi sănătoși. Pe cât de nepăsători sunt creștinii, cari vin la doctor atunci când de cele mai multe ori nu mai e nimic de făcut, când boala a cotoplit organismul, israeliții din contra își îngrijesc sănătatea și aleargă la medic la cea dintâi turburare a funcțiunilor normale.

Uitați-vă în stațiunile balneare din întreaga lume și în deosebi la acelea dela noi, marea majoritate a vizitatorilor o formează tot evreii. Mi se va spune: ei au finanța, ei au averile. Nu știu întru cât aceasta corespunde adevărului; dar vă asigur că sunt mulți cari fac cele mai mari sacrificii, trăesc într-o viață de mizerie, dar nu ezită a cheltui ultimul ban pentru căutarea sănătății lor zdruncinate.

Aceste considerațiuni schițate în treacăt servesc ca prolegomene la povestirea a două întâmplări din viața medicală cu privire la israeliții noștri.

* * *

La B., sunt chemat la B! Și trebuie să plec cu trenul de seară. Am stabilit condițiunile cu un evreu necăjit, un fabricant de săpun, care are în ginerele lui speranța viitorului copilei sale unice, greu bolnav de mai multă vreme și

DESCĂTUȘARE

Când mi-am înfipt întâi privirea 'n soare,
M'a usturat potopul de lumină,
Dar de atunci retina mi-este plină
De razele superb strălucitoare...

Și dorul mi-a crescut cum crește-o floare
Și 'n sufletu-mi, — sălbatecă grădină, —
S'a înălțat pe vajnica-i tulpină,
Durerea lumii-atotstăpânitoare...

De-atunci, eu port în suflet, arzătoare,
Lumină din lumina unui soare
Pe care-l simt stăruitor în mine,

Și 'n van încearcă lutul să mă poarte
Prin chițele de întunec pline,
Căci viața mea, e dincolo de moarte...

Dem. Gálman

care așteaptă un sfat bun dela
vechiul Profesor eșan.

Basarabia e o țară curioasă, care a suferit adânc impregnația spiritului moscovit și care s'a păstrat intactă din punctul de vedere românesc numai la țăranul „moldovan”, pe când toate orașele sunt populate în mare majoritate de evrei. Comerțul aproape în întregime îl fac ei, cari servesc de intermediari între țăranul băstinaș și populația flotantă a orașelor. Dar în toate părțile domnește nepăsarea, murdăria, peste tot plutește un fatalism care aduce aminte orientul. Cuibarul tuturor boalelor epidemice, tifos exantematic, febra recurentă, encefalita letargică (boala somnului) de acolo se avântă asupra vechiului Regat. Astfel că Basarabia formează pentru Iași o clientelă medicală statornică. Suntem chemați adesea în Basarabia și ne ducem cu dragostea ce avem cu toții pentru această soră care după un veac a revenit la patria mămă. Iată desenându-se câmpiile basarabene, ondulate și sterpe acuma în toamnă. Cerul limpede, de un albastru închis și un orizont care se desfășoară într-o monotonie uniformă, îndată ce ai trecut Prutul. Țăranii drumeji, au aspectul moldovanului din vechiul Regat; par numai că sunt mai slabi, mai istoviți și nu puțin contribuie la aceasta valul alcoolismului cotoplitor care nicăeri mai mult ca aci nu își înfinge ghiarele sale de pierzanie.

Ajungem în orașul unde ne chiamă suferința omenească. Înainte însă de a sosi în localitate, clientul nostru ne ține următorul discurs, animat de o gesticulație abundentă, de o mimică persua-

sivă și cu o logică pe care căuta să o facă cât mai demonstrativă:

— Domnule Profesor! pentru că să puteți veni la mine am făcut oarecare sacrificii. Populația din oraș știe că veți sosi aci și mulți vor veni să vă consulte, după ce veți da sfaturile d-voastră ginerelui meu. Mai mult încă, dintre rudele mele sărace vor veni să vă întrebe și la nevoie voi plăti eu suplimentar consultațiunea celor săraci. Dar vă conjur să nu dați consultațiuni d-lui B. bolnav de multă vreme care are un sac cu bani așa de mare — urmând un gest care arăta mărimea sacului cu bani — care nu vrea să cheltuiască; nu v'a chemat el, m'a lăsat pe mine să fac sacrificiul bănesc și acum vrea să profite de prezența d-voastră aicea și să vă consulte pe o bucată de pâine. Aceasta nu se poate! aceasta e imposibil! I-am spus: Profesorul a venit numai pentru mine, el va da consultațiuni ginerelui meu și rudelor mele sărace, dar pe d-ta om bogat nu te va examina decât dacă îmi vei da jumătate din onorariul ce d-sa a fixat!

Și această idee se exprimă de clientul meu sub diferite forme până ce intrăm în locuința în care atins de o gravă formă de tuberculoză se sbate ginerele său bolnav.

Mă gândeam: până la oarecare punct el are dreptate. Dar oare puteam refuza concursul meu unui ait bolnav greu? Situația mea ca medic era anevoioasă, dar speram să o rezolv cu bine.

În adevăr, nu am făcut câți-va pași în oraș fără să fiu solicitat de familia bolnavului econom dar enorm de bogat și în tot cursul zilei solicitările se înțețeau pe măsură ce ora plecării se apropia. Le-am expus și le-am zis: înțelegeți-vă mai întâi cu amfitrionul meu, și cu dragă inimă voi vedea pe acest nou bolnav.

Acest consiliu era primit cu o semnificativă încruntare.

Știau că trebuia să împartă cu dânsul onorariul Profesorului eșan. Și pe figura lor, lupta între dorința de al vedea vindecă și cupiditatea!

În cursul zilei, prin oraș de mai multe ori am fost împințat din nou de rudele bolnavului și solicitat cu cea mai mare stăruință. La toți le-am dat acelaș răspuns — dar eram necăjit de încăpățănarea clientului meu, care în definitiv

mă oprea din exercițiul meseriei mele față cu un bolnav greu — și eram hotărât ca înaintea plecării să îmi fac datoria și față de dânsul. În fine! cu o oră înainte de a părăsi orașul vine triumfător! Bolnavul capitulase: cel dintâi obținuse împărțirea cu cel de-al doilea, cu cel „cu sacul mare plin cu bani”. Și astfel toată lumea a fost mulțumită — chiar și cel care a fost nevoit să plătească un mare onorariu — deoarece s'a făcut bine.

Eră în timpul marelor turburări studentești din Iași.

Plecând dela chestiunea cadavrelor, se reluase întreaga doctrină antisemită și spiritele erau foarte agitate. Mai ales în Iași cu o populațiune compactă israelită și sub influența statică a Profesorului A. C. Cuza, mișcarea antisemită cu „numerus clausus”, ridicase o mare parte din studenți împotriva colegilor lor de rit mozaic.

Într-o seară sunt chemat la o Doamnă din buna societate israelită: un caz de o raritate extremă. Era o femeie de 50 ani cu o paralizie a jumătății corpului în stânga, în urma unei hemoragii cerebrale. Bolnavă subit era acum în inconștiență complectă (coma); lichidul ce am extras prin puncția lombară conținea o mare cantitate de sânge, ceea ce dovedea că focarul de hemoragie, în urma rupturii unei artere din creier era destul de important. Am comunicat familiei gravitatea cazului, dând puțină speranță. Totuși, a doua zi, bolnava și-a recăștigat în mare parte conștiința și la vizita următoare am constatat că chiar mișcarea în membrele paralizate își revenise în parte, ceea ce dovedea că fascicoulul nervos care conduce motricitatea fusese mai mult comprimat decât distrus.

Cu satisfacțiunea practicianului care constată o ameliorare aproape nesperată, spusei bolnavei care isbulise să îmi strângă mâna:

— A! dar merge mult mai bine!

— Așa bine să dea Dumnezeu lui Domnul Cuza!, răspuse bolnava pe jumătate inconștientă.

INCESTUL

de Paul B. Marian.

Motto: Năpasta când te-ajunge,
te ajunge ori și unde,
Oricât te temi de dânsa și
oricât te-ai ascunde!..

V. Eftimiu, (Cocoșul Negru)

Într-o seară frumoasă de vară Dinicu Romanescu se întorcea în țară, după cinci ani petrecuți printre străini. Se întorcea la ai săi din viața sgomotoasă a Parisului modern cu un fond de optimism, pe care l-ar fi dorit să-l păstreze multă vreme.

Trenul șerpuia prin câmpuri verzi, ce se desfășurau într-o liniște nespusă. Dinicu privea prin fereastra vagonului priveliștele fermecătoare ce se desfășurau în fața lui.

Era în apus. Soarele se ascundea cu încetul după niște dealuri, o agonie de lumină se cobora treptat.

El stătu așa rezemat de fereastră până târziu. Luna plină se ridică încet, dând singurătății un farmec nespus.

Ea bătea în fereastră și umplea vagonul cu o văpaie misterioasă.

Dinicu își adânci privirea în imensitatea pierdută a câmpului.

... Și ca prin vis îi trecu prin minte conacul vechiu de care se agăța iedera și livada imensă din spatele lui...

Și cum i se zăvălia în minte figura nespus de frumoasă a Olgei, soră-sa! ... Cu câtă dragoste dorea să vadă, pe cele două ființe, tatăl său și Olga!

Trenul s'apropia tot mai mult de Sihlea. Dinicu își scoase capul pe fereastra vagonului și privi gara roșiatică și micuță.

Pieptul începu să-i bată puternic și el căută să-și potolească emoția.

Cu un tipăt scurt, trenul se opri gâfâind. Dinicu sări zorit din tren și-și îmbrățișă tatăl, conul Teodor Romanescu, ce-l aștepta nerăbdător: — Tată, tată drag! Conul Teodor își șterse pe furie câteva lacrimi și-i zise zorit: — Hai băte, hai să mergem! Dar Dinicu căuta neliniștit din ochi, fără să-și poată stăpâni uimirea de a nu fi zărit pe Olga.

Surprins, întrebă pe tatăl său: — Dar Olga? Olga unde e?

Conul Teodor, ca o muștrare, lăsă capul în jos, scoase un oftat și nu mai zise nimic. Dinicu simți

lăcrămile urcându-i-se în ochi. Tăcură amândoi. Se suiră în trăsură și porniră pe un drum lung, mărginit de plop. Dinicu încercă de mai multe ori să curme tăcerea, dar fața tristă a conului Teodor îi tăia orice avânt și tot timpul drumului nu s'auzeau decât copitele cailor tocând.

Dinicu stă în odaia lui, răsturnat pe divan. Deși e ostenit, nu poate dormi. Mii de gânduri îi furnică creierul. De ce e tata așa de abătut? De ce i-a venit să plângă când l-am întrebat de Olga?

... Și cum a slăbit de tare tata! ... De ce s'a uitat așa de ciudat la mine când l-am întrebat de Olga? Și gândurile triste revin mereu în minte cu îndărătnicie...

Într'un târziu Dinicu adormi gândindu-se la Olga.

Se sculă când soarele bătea puternic prin fereastră, inundând odaia într-o pulbere argintie de raze. Dimineața nu-l văzu pe tatăl său, plecat după treburi pe moșie.

Se văzură la prânz, care se trecu în aceeași tăcere apăsătoare. Dinicu nu se putu stăpâni și cu glasul tremurat zise: — Tată, dar Olga de ce nu s'arată? Ce-i cu ea? Bătrânul tăcu câțva timp, îl apucă de braț și îi șopti trist. — A murit! Glasul îi eră așa de ciudat încât Dinicu, inconștient, începu să plângă.

Se așteptă așa de puțin la un astfel de răspuns, încât o dorință arzătoare îl mână să întrebe mai mult, dar conul Teodor îi spuse: — Să tăcem! Să nu mai redeșteptăm trecutul trist! Acuma, în clipele acestea plăcute, când te simt lângă mine, ași vrea să fim veseli!

Dar în glasul lui suna ceva straniu, ca o muștrare și o tânguire tristă, de — o melancolie profundă și mistuitoare. ... Sufletul lui era chinat simțea, el, bine aceasta.

Dinicu tăcu. O tristeță i se abătu deasupra sufletului, care nu-i putea totuși înlătura noianul gândurilor negre: de ce nu vrea tata să-mi spue adevărul? Desigur că-i o taină grozavă, și'n seara aceea Dinicu simți binefacerea lacrimilor...

Zilele treceau una după alta, grele și tot mai triste. Dar Dinicu

se hotărî într-una din ele și veni la București, unde-și întâlnește vechii lui prieteni, din anii copilăriei. Erau o ceată întreagă: Dumitrașcu, Cornescu, Fotino, Metani.

Într-o seară s'au găsit cu toții în jurul unei mese la un restaurant de vară. Au vorbit despre toate. La plecare le venea greu să se despartă. O zi întreagă la olaltă îi legase mult. Deaceia slăteau și discutau unde să-și mai petreacă restul nopții.

— Știi ce băieți, haideți... în vizită! zise Cornescu.

— Cum să nu, susținură câțiva în cor. Haideți!

Și după multe discuții fără rost, tinerii răsând și împingându-se unul pe altul, o porniră gălăgioși căci la toți fierbea în vine sângele tinereții, dorințele aprinse.

— Dar încotro?

— La Aneta spuse Fotino. — Ce ideie minunată, răspuseră ceilalți răsând... Apoi s'au cuibărit cu toții, flecărind, într-o trăsură.

Mirosea a toamnă. Frunzele îngălbenite, veștede, se desprindeau încet de pe copaci. Iar pe înaltul cerului acoperit cu nori vineții, treceau șiruri lungi de cocoare spre țările calde din sud.

Când trăsura și-a terminat vagabondajul pe străzile tăcute s'a oprit în fața unei clădiri de piatră, cu o scară frumoasă, cu ferestrele închise, cu obloanele trase. Tinerii se hotărî să coboare. Suiră sgomotoși treptele și intrară într-o odaie mare, așa zisul salon, cu un covor gros pe jos și prost luminată. Se așezară la masă cerând ceva și de băut. Apoi veniră și femeile cari intrau mereu, toate fardate, cu pulpele goale și sânii la fel, îmbrăcate în culori deschise, cu zâmbete vesele: femeile plăcerilor vândute! Toți vorbeau sgomotos și toți deodată. Dumitrașcu s'așeză la pian și începu o romanță în vreme ce tinerii dispăreau și re-veneau apoi tot mai bine dispuși.

Rămăși singuri, Dinicu, lângă o femeie tânără, îmbrăcată în negru și Fotino, alături de o blondă cu o bluză decoltată până la mijlocul sânelui, cei doi prieteni luncară cu încetul în discuții academice. Și unul și altul au spus și risipit multe vorbe în seara aceea. Desigur că n'ar fi terminat până la ziuă, dacă Fotino n'ar fi zis. — Ei, ce dracu! Am vorbit azi pentru zece ani. Dragul meu, sunt multe de spus, dar câte de făcut!

CÂNTECUL AMINTIRII

O, lasă-mă să-mi cânte în suflet Amintirea!...

Vreau să străbat cu gândul în vremile trecute
Și, sub lumina lunii, să nu le știu pierdute.
Vreau cântul Amintirii să-mi poarte pașii mei
Pe-aceleași adumbrite și tainice alei.
Pe-aceleași câmp în floare și pe-aceleași lunci
Pe unde-am fost cu tine...

...Azi nu mai ești aceeași din vremile trecute...
Și eu te vreau pe tine, pe tine cea de-atunci,
Iar nu pe cea de-acuma...

De poți din nou să-mi fii
Fântâna nescătată de albe bucurii,
Fii binecuvântală! De nu, tu poți plecă
Ducând cu tine Visul, Speranța și iubirea,
Lăsându-mă să-mi cânte în suflet amintirea!..
Ion Gane.

— Da, ai dreptate, încheie Dinicu urmărindu-și firul unor gânduri trezite din ascunzișul minții.

— Acuma să ne despărțim și noi pentru o clipă, zise Fotino și sculându-se, plecă cu femeia blondă.

Rămăși singuri, tânăra în negru își trecu brațul după gâtul lui Dinicu.

— Să mergem și noi, dragă, E târziu!

Intrară într-o odaie cu lumină roșiatică umbră cu un miros de parfumuri ieftine, ca în toate odăile unde se cumpără grabnic iubirea. Dinicu simțea pentru femeia această o atracție deosebită, pe care căută să și-o explice, dar nu-i putea da de rost. Amintiri vagi pluteau prin creierul lui. Toate străduințele însă de — afla unde a mai văzut această ființă, îi fură zadarnice. Și femeia, care era așa de obișnuită cu toate acele rușinoase amănunte ale amorului, pe care le săvârșea de atâtea ori pe zi, simțea și ea un fel de jenă, pe care n'o mai simțise până acum.

Femeia se desbrăcă încet, masinalicește și parcă mulțumită se strecură în pat.

Ea căuta să-i vorbească, dar toate cuvintele obișnuite îi dispăreau de pe buze când privirea ei cădeau pe ființa lui Dinicu.

O stare nouă sufletească o încercă acum pentru prima oară.

Dinicu înfrigorat alunecă și el grăbit alături... Simțea corpul cald și afățat al femeii care aștepta mirată.

— Cum te cheamă? întrebă femeia, în care se redeșteptase aceea curiozitate veche, feminină.

— Pe mine? Dinicu tuși și nu răspunse.

— Știi una? Ești tare frumos și semeni cu cineva la care am ținut mult, tare mult. Păcat, acum e târziu altfel ti l-ași arăta. Dar știi, ca două picături de apă.

Dinicu distrat, îi sărută încet umărul rotund și plin.

Din cauza că lampa abea arunca o fascie de lumină, obrazul ei, lipit de al lui, părea ciudat de alb și ceva fin, distins se desprindea din el; acuma părea mai gingaș, mai drag și îi aminti lui Dinicu un alt obraz, nespuse de cunoscut.

El șopti deodată cuvântul, ce-i umplea în această clipă amintirea venită așa de ciudat în față.

— Ce, ce-ai spus? întrebă femeia mirată.

— Nu, nimica... nimica... Ia așa, draga mea!... Ah, femeie! Te iubesc!

Și îi sărută gâtul, părul, sânii, tremurând de nerăbdare și simțind o plăcere minunată s'o prelungească. Eră cuprins de o palimă nebună și gingașă pentru această femeie, ce-l atrăgea în mod misterios.

Desmierdările și atingerile lui Dinicu îi afățaseră femeii simțurile așa cum nu se mai întâmplase de multe ori, încât o făcu să grăiască rușinată:

— Ah! ce bărbat draguț ești!

Și sculându-se, stinse lampa; se întoarse grăbită în pat, unde brațele puternice ale lui Dinicu îi cuprinseseră gâtul.

Când se deșteptă Dinicu, femeia ședea pe marginea patului în cămașă și-l privea cu vădit interes. În semiintunericul odăii ea nu-i putea distinge trăsăturile.

— Când ai să mai vii? întrebă femeia când văzu că Dinicu vrea să se scoale.

— Ce? întrebă Dinicu somnoros. Când am să mai vii?

Curând... Măine...

— Ba, știu eu, că mă minți. Nu, spune drept, când? O să mor fără tine, draguțule!

— Dar cum te cheamă; era să uit, întrebă Dinicu.

— Jeni. Ba nu, nu, ți-e am să-ți spun un secret. Mă cheamă Olga! Dinicu tresări speriat.

— Ce-i? Ce-ai spus? întrebă îngrozit Dinicu.

Femeia îi răspunse mirată:

— Da, mă cheamă Olga. Ce găsești deosebit în asta? Ori poate ai avut o drăguță cu numele asta? Spune zău, spune drept!

— Oh, nu, nu, lasă-mă! Mai bine s'ar fi prăbușit...

— Ei dragul meu! Nu trebuie să-ți faci rău, Zău, nu-ți mai spun.

— Ba nu, spune te rog! se tănguie Dinicu.

— Ei bine. Ție o să-ți spun totul, totul!

Și cu voce caldă, Olga îi povestește cum a fost fiica unui moșier bogat, cum a fost înșelată de un ofițer care i-a făcut cunoștință la un bal, cum tatăl său a refuzat s'o mai primească și cum a așteptat un ajutor dela un frate al său, care nu mai sosea.

Dinicu pe măsură ce amănunțele vieții acestei femei pierdute luau noțiuni precise în mintea lui, pe aceeași măsură parcă simțea cum ființa lui se prăbușeste într'un abis negru, înspăimântător. Asudat îngrozit, se repezi la oblon și un val de lumină năvăli în odaie.

Dinicu, privi adânc și tremurând, pe femeie și înțelese tot mai sigur întreaga grozăvia acestei realități. Era Olga, Olga, sora sa...

— Oh! durere. Și-n vreme ce mintea lui era cuprinsă de vâul disperării, simțind bine ideea pierzaniei el scoase un geamăt surd, se repezi la ea și înfigându-și degetele crispate, c'o furie bestială, în gâtul ei moale și cald, o sugrumă.

Apoi, două gloanțe de revolver trase în tâmplă îl duse și pe Dinicu Romanescu lângă Olga, în lumea celor fără de dureri și lacrimi...

Și-afară cocorii plecau spre țările calde, cum plecaseră nepreocupați și prietenii lui Dinicu.

Serviciul de informație al presei în România

de Al. Keresztury

Nu de mult a apărut o știre în organele de presă din țară, prin care Ministerul de Externe anunța că a preluat agenția „Rador” și că ea va fi reorganizată potrivit cerințelor intereselor statului și politicei externe a țării.

Știrea a fost primită cu o satisfacție profundă de către cercurile presei, fiindcă de mult se simțea necesitatea de a accelera sosirea știrilor telegrafice din apus în țară. Acțiunea d-lui Ministru Duca corespunde în adevăr unor mari necesități fiind totdeauna un act, care — după părerea noastră — va avea un mare rol cu privire la propaganda românească în străinătate care trebuie intensificată cât mai mult, căci opinia ei publică nici până azi nu cunoaște îndeajuns misiunea poporului român în sud-estul european — în trecut, cât și cea din viitor. — Gestul Ministerului de externe mai dovedește, că în sfârșit forurile competente s'au convins de importanța neprețuitelor servicii făcute de presă, pentru binele țării, știut fiind, că a sosit momentul, când trebuie să facem tot posibilul pentru a ajuta presa țării să se desvolte așa cum trebuie.

Reprezentanți presei de mai multeori au accentuat, că informarea maselor despre evenimentele din lume, este o necesitate elementară pentru educația politică și cetățenească a poporului. Poporul, care cunoaște cauzele evenimentelor mondiale, e conștient și vrednic pentru o viață superioară omenească. Faptul însă, că poporul trebuie să fie luminat și orientat, e foarte important și dintr'un alt punct de vedere. Un atare popor, își găsește sigur locul lui în concernul popoarelor; știe să țină pas cu dezvoltarea culturală a celorlalte neamuri.

Înainte războiului, opinia publică europeană a fost informată de câteva agenture telegrafice, cari serveau interesele puterilor mari, aflate în arena politică mondială. De exemplu, agenturile plătite de Germania, au lansat în opiniile publice europene necesitatea mișcării pangermană, trezind simpatie „petru ea; altădată, primind bani dela guvernele Marii Întelegeri, au servit interesele și tendințele imperialiste ale puterii engleze. Deci era absolut ne-

cesar, ca după războiu în acest labirint de interese să-și asigure și România-Mare interesele sale de propagandă. Presa din țară de ani întregi accentuiază pericolul, rezultat din faptul, că statele vecine României dezvoltă o activitate puternică, pentru a câștiga simpatia popoarelor din apus de partea lor; presa română însă nu prea a găsit contact cu sufletul acestor popoare.

Presa din România până acum a folosit telegramele sosite prin agențiile din Belgrad și Praga. Dacă însă examinăm activitatea acestor agenții, foarte ușor putem constata, că telegramele sosite prin ele, de multe ori au fost tendințioase și au servit mai mult interesele statelor slave din Mica Înțelegere, decât cauza țării noastre. Astfel agențiile din Belgrad au avut un rol foarte important în activitatea care, prin presă, a format o opinie dacă nu dușmănoasă, dar neamică Italiei, care orice s'ar zice are multe interese comune cu România-Mare. Tot astfel stăm și cu agenția semioficioasă a guvernului cehoslovac din Praga care este condusă de către Svihovsch, unul dintre cei mai intransigenți gânditori slavi; socotind că soarta presei din Cehoslovacia e depusă în mâna dlui dr. Hoch, unul dintre cei mai marcanti aderenți ai lui Kramarž, care se știe că a fost singurul care n'a participat la coaliția guvernamentală, provocată de către președintele Massaryk, fiindcă susținea cu orice preț necesitatea coridorului slav la granița apuseană a Ungariei luptând fără nicio considerație de oportunism, pentru unirea slavilor din nord și sud.

Așa dar, acum, când după înțelegerea din Locarno, se vorbește tot mai mult despre un nou Locarno, — unde s'ar construi pactul de garanție pentru asigurarea hotarelor actuale ale statelor din Mica Înțelegere, — a sosit timpul când și România trebuie să-și vadă de interesele ei proprii.

În primul rând trebuie începută cât mai curând o propagandă puternică pentru orientarea opiniei publice din străinătate în chestia Basarabiei. După părerea noastră ar fi necesar a alcătui în cadrele agenției cumpărate de către Ministerul de Externe un centru la Oradea, care ar plasa știrile necesare

in presa din Ungaria și Cehoslovacia, prelucrând apoi materialul ziarelor maghiare dela Budapesta pentru presa românească. Opinia publică din Ungaria trebuie neutralizată în chestia minoritară și a Basarabiei și acest scop nu-l putem ajunge, decât cu ajutorul unei propagande conștientă și bine pregătită.

Ministerul de Externe, al Jugoslaviei dezvoltă la Budapesta o asemenea propagandă și putem constata, că i-a reușit a forma o opinie foarte favorabilă Jugoslaviei în cercurile maghiare din Ungaria. În această direcție România până acum n'a făcut nimic și este așa de urgent și important, a câștiga simpatia tuturor popoarelor vecine pentru această frumoasă țară!

Nu putem trece cu vederea nici pericolul bolșevismului. Acest pericol noi îl cunoaștem mai de aproape decât oricine, căci ne amenință direct în coasta țării. O agenție de presă independentă românească ar avea datoria să urmărească cu o deosebită atenție activitatea bolșevismului rusec în Balcani, pentru a-i scoate la iveală sistemele perfide și oculte de a lucra. Pentru acest scop Ministerul de Externe trebuie să facă organizații puternice în toate capitalele din peninsula balcanică, să adune și să expedieze știrile referitor la propaganda bolșevică prin București în apusul Europei. Ca consecință, ar fi necesar a accentua diferitele curente, cu care Internaționala a III-a din Moscova vrea ca să influențeze opinia muncitorească din Europa Centrală pentru a dovedi că bolșevismul rusesc duce o politică externă absolut națională și imperialistă, urmărind scopurile țarismului din trecut, cari au tins spre cucerirea peninsulei balcanice.

Revista „Cele Trei Crișuri” chiar dela începutul apariției ei, a căutat ca pe făuritorii culturei maghiare să-i atragă spre recunoașterea culturii românești și în această direcție a avut succese reale. Sub influența legăturilor prietenești cu oamenii de cultură minoritari, acestei reviste i se datorește faptul că s'au făcut trei antologii din poezii români în limba maghiară și la Budapesta în editura casei Athenaeum cu Piedica dlui C. Riuleț a apărut prima traducere din limba română și a fost apreciată nu numai de către presa

MOȘNEAGUL SINGURATIC

de V. Demetrius.

Pe negândite, oastea nevăzută
Și ca năvala valurilor viă,
De piedici hărăzită să-și ascută
Vuirea, mănioasa vijelie:

Se-aruncă, se 'ndesește și se mână
Mereu, de-avalma și nemărginită,
Înaltă pân'la ceruri din țărână,
Urlând, gemând, mugind înnebunită.

Infricoșat, unchiașul singuratic
De zeci de ani, plecat și surd aproape,
Aude bine vuetul sălbatic,
Puhoi menit să darme și să 'ngroape.

Inclemenit în mijlocul odăii
Rămâne mult și cugetu-i adună,
Cu trudele aprinderii văpăii,
Gândirea, ce tot lui are să-și spună.

Cu chiote ca de izbândă, vântul
Acoperișul casei l-asaltează.
I se nitește moșului cuvântul,
Dar mai întâi se strânge și oftează.

Furtuna care bântue prin lumă,
Ca un alai de mire la mireasă,
Venită e la casa lui acumă;
E pentru el din zări adânci porceasă.

„Nu, nu-i frumos ce faci! Nu se cuvine!”
Scârbit rostește cu amărăciune,
Și trist, înțelegând că n'ai pe cine
Să dojenești, adaogă: „Nebune!”

Se opintește vântul să ridice,
Să svârle-acoperișul. Cu copite

Pe tinichea aleargă. Cu alice
Aruncă în ferestrele cârpite.

E frig în casă, dar pe așa vreme,
Te pomenești că s'ar aprinde coșul!...
Acum furtuna vue și geme,
Dar cu „nebuln” a sfârșit-o moșul,

În dulăpior, de două luni adastă
Un profiriu, să 'nlătore-o durere,
Să zugrăviască — amintiri o năpastă,
Și doar să-l beai, atât drăguțul cere!

Moșneagu-și umple până sus paharul,
Îl dă pe gât, — se scutură să-i intre
În toate măduarele țiparul
De flăcară, simțită până în vintre.

Ridică ochii 'n sus cu 'nduioșare;
Mai stă puțin și iar din vin mai toarnă,
Îi jive-o ureche, dar e 'n stare
Să joace-acum, la cântecul de goarnă

Al vijeliei neastâmpărate.
„Nu ești bătrân, când inima-i voioasă!”
Și amintiri, cu vise-amestecate,
În blană scumpă-i schimbă haina roasă.

La miezul nopții, când bătrânul ornic
Își hărăde de-atâtea ori bătaia,
Cu șovăeli, cu opintiri, statornic
Stăpân al vremii ce-o închide-odaia,

Moșneagul se trezi. Ardea pe masă
O lumânare aproape isprăvită.
Tot mai era plăcut și cald în casă,
Iar sticla jumătate doar golită.

maghiară din Ardeal, dar și de către cea din Ungaria. Cu aceste considerațiuni, revista aceasta c'o misiune specială din partea Ministerului de externe, ar putea culege rezultate prețioase în favoarea statului român pe acest drum bătut de ea în cursul existenței.

Avem nestrămăltăta convingere că s'ar servi interese de stat, dacă filiala agenturii Rador din Oradea ar trece în cercul de activitate arătat, al revistei „Cele Trei Crișuri”.

Această revistă e binevăzută și în cercurile minoritare caci ea a găsit întotdeauna tonul potrivit, cu care a putut accentua necesitatea întăririi culturei românești în Ardeal, fără însă ca să neglijeze interesele generale ale statului, cari au cerut, ca, cultura românească să fie făcută cunoscută și între minoritarii nlocuitori.

Îndeplinindu-și admirabil această importantă misiune până în prezent; având tendințe de-o și mai mare largire a acestui cerc de activitate pentru viitor și considerând că Oradea, are și-o situație geografică ideală, revista Cele Trei Crișuri va informa și pe această nouă cale — în favoarea statului român — opinia publică maghiară din Ardeal precum și presa maghiară din Budapesta. Ar aduce astfel Patriei servicii, care azi nu se pot îndeajuns aprecia. Viitorul — dacă cei îndrept vor înțelege noua misiune ce și asumă această publicație prin conducătorii ei, — va arăta, ca am văzută limpede problema cea nouă de reorganizare a serviciului de informație al presei din România, sub aspectul ei specific și necesar aci, în Oradea.

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Originea vieții pe pământ

de Iosif Pogan

CRONICA EXTERNĂ

„Pace și demnitate“?!

de Elena Bacaloglu.

„Politica externă a guvernului actual se poate rezuma în două cuvinte: **Pace și demnitate**“ — a spus Domnul I. G. Duca, Ministrul de externe al României, în ședința din 6 Noembrie a. c. la Senat, cu ocazia încheerii discuțiilor pentru răspunsul la Mesaj.

Prin expozeul D-sale — din care am extras rezumatul de mai sus — dl. Duca tindea la o sinteză a pozițiilor ocupate azi de România față de diferitele probleme de politică externă. Subsemnatei, acest expozeu i-a dat impresia de ceea ce este dl. Duca personal: un artist care-și cucereste fondul începând cu forma, nu vice-versa, cum ar fi fost natural. Această imperfecție, nu exclude ca prin o cale întortochiată, deși nu urâtă, să ajungă odată pe drumul drept și sobru, sever și riguros al orizonturilor vaste, ale preocupărilor adânci...

Simbol politic, în mic, al României întregi și întregite, are în d-sa multe posibilități, cu condiția să iasă din cercul formelor uneori superficiale și artificiale.

S'au mai exact, ca tendința de mare artist al poporului nostru genial, să ajungă a întruchipa forma și fondul într-o așa de avântată și cristalizată plămădire organică, încât să formeze un tot inescindibil și dominant.

Și, dominant al problemelor mari din lume, ca și din viața zilnică, nu e de cât acela care reușește să scandeze ritmul sufletească într-o ordine perfectă, într-o disciplină de fer, într-o cunoaștere intuitivă a echilibrului care există în fiecare lucru mare sau mic, de politică mondială sau națională, internă sau externă.

Cu această introducere de ordin psihologic, individual și general, vom analiza, în numărul viitor, punctele concrete ale expozeului

verbal al d-lui Duca, Ministrul nostru de afaceri străine.

Afaceri străine!

Deocamdată, ne mai întrebăm: s'a gândit cine-va mai adânc câtă lume și câte formidabile și complexe interese cuprind aceste două vorbe care constituiesc formula tradițională și totdeauna de actualitate a celui mai important — din orice țară — *Minister*?

Legând aceste două vorbe „afaceri străine“ de afirmația d-lui Duca, că politica externă a României se poate rezuma în „Pace și demnitate“, am găsi ecuația întregii noastre tragedii naționale și adâncului înțeles al vieții noastre de Stat.

Căci aci stă racila: între „pace și demnitate“ și „afaceri străine“ a fost și este încă în România, în raport cu ea însăși și cu străinătatea, un *dezzechilibru*, o notă falsă, o formă fără fond.

Fără să vrea dl. Duca a atins tragicul propriului d-sale temperament și situația politică actuală a României. Avem de umplut cu mirezme și flori cu *esență* de viață, un vas frumos și scump dar gol, care n'a fost întrebuițat cum trebuie, sau de loc, — în orice caz insuficient —: *Statul*.

Toate eforturile actuale ale popoarelor tind la aceasta: *crearea și educarea unui substrat uman și social care să dea o clasă conducătoare disciplinată în fruntea căreia să stea cea mai mare expresie individuală a unui neam*.

Căci dictatura omului de geniu se confundă azi, după război, cu *maximum de autoritate de Stat*, în Stat. Nu e de regretat când există o *dictatură*, este de regretat când nu sânt *vrednici* de-a fi dictatori acei care au rolul și misiunea de-a fi *astfel*, într'un timp și într-o țară, în care, condiția pentru a fi servită și condusă, pentru a fi salvată și-a propăși, este *sine qua non* în a atinge *maximum de putere*, îmbinat cu *maximum de iubire de patrie*.

14 Noembrie, București.

O problemă grea, care a dat naștere la multe ipoteze frumoase, cugetări adânci și decepțiuni mari celor mai selecționate inteligențe ale omenirii!

De frica greutății, nici n'a fost pusă pe pământ. S'a părut că se găsește mai ușor originea vieții pe planetele străine, care călătoresc în univers cu tainele lor veșnice.

Nu imensitatea spațiului interplanetar, ci străbaterea lui de o sămânță de viață, s'a crezut de neexplicabilă.

Își poate ea păstra vitalitatea, călătorind într'un mediu, a cărui temperatură e scăzută la — 200°C?

Ce bucurie, când s'a dovedit, că această temperatură, nu formează piedică, ci dă o mână de ajutor în păstrarea vieții!

Această constatare, inspiră o idee nouă, genialului fizician Arrhenius. Viața pe pământ a luat naștere prin *însămânțare* de pe altă lume prin *spori*. Acești germeni infinit de mici sunt aruncați în spațiul interplanetar de forța repulsivă, ce emană din astre. Odată ajunși aci, sub ocrotirea frigului, care le păstrează viața, zboară pe spatele razelor, până când ajung pe un sol prielnic pentru continuarea vieții lor.

Până aci nimic de obiectat. Dar planetele, astrele de unde vin ele, din ce sunt formate?

Răspunsul ni-l dă cu exactitate astrofizica. Din aceleași elemente ca și pământul. Aci e decepțiunea călătoriei noastre interplanetare! Dacă astrele de unde ne sosesc germenii de viață oferă aceleași condițiuni pentru resărirea vieții, pentru ce n'am putea admite, că această isvorire de viață s'a făcut și pe planeta noastră?

Pentru ce nu s'a admis această ipoteză chiar dela început?

Răspunsul îl dă o întrebare. Pentru ce nu răsare și acum *viața* în mod spontan?

După această întrebare să formulăm răspunsul, care ne dă în același timp explicarea cea mai admisă despre originea vieții pe pământ.

! Toate elementele constitutive ale unui organism viu sunt componen-

tele albuşului de ou, numite albu-minoide.

Acestea sunt formate din hidrogen, oxigen, azot, carbon şi încă dintr-un al cincilea element, sulf, phosphor, etc.

Aceste elemente formează substanţe repartizate într-un număr relativ mic de grupuri, care par a avea, în toate fiinţele vii, aceeaşi structură chimică fundamentală, diferă însă prin amănuntele acestei structuri.

Cu drept cuvânt ne putem întreba, oare nu sunt capabile sau n'au fost capabile unele radiaţiuni a produce aceste combinaţiuni care se vădesc la substanţele vii?

De fapt sub influenţa razelor ultraviolete s'a obţinut sinteza hidratelor de carbon.

În timpul tinereţii soarelui nostru radiaţiunile sale ultraviolete

erau cu mult mai puternice ca azi când a ajuns la începutul bătrâneţii. Radiaţiunile ultraviolete capabile de a străbate atmosfera, puteau face atunci, ce nu mai pot azi. Puteau crea acele combinaţiuni care stau la baza tuturor substanţelor vii.

Odată această combinaţie creată perpetuarea, desăvârşirea ei, e uşor de închipuit!

Să admitem, dar fără să le arătăm, cercetările ingenioase ale savanţilor că naşterea vieţii în acest fel, deci prin forţe fizico-chimice, s'a putut întâmpla!

Iar cine se interesează mai de aproape de această problemă îi stă la dispoziţie o mulţime de lucrări ca ale lui, Ioly, Pouchet, Musset, Lasnark, Pasteur, Claude Bernard, Huxley, Oken, Berthelot, Cuvier, Helmholtz, Arrhenius, etc.

* * *

CRONICA ARTISTICĂ

Expoziţia de pictură a d-nei Eugenia Filotti--Atanasiu

Flori de toate anotimpurile şi de toate culorile; flori, pline de frăgezime catifelată, pline de miresme spre ceruri plutitoare şi pline de iubire, spre Dumnezeu înălţătoare — iată paleta, plină de simţire, a d-nei Eugenia Filotti-Atanasiu.

Ce game polichrome, aşternute cu abilitate picturală; ce efecte minunate, coloristice, ne dă această artistă — pe pânză ori pe carton!

Sensibilitatea unei flori o transpune cu atâta dragoste — de floare; şi tot cu atâta dragoste — de Artă!

Dna Filotti-Atanasiu nu face artă nouă, modernă şi modernistă — face artă, „veche”, dar artă cinstită şi serioasă.

Şi în afară de flori, artista noastră, lucrează şi peisaje — mai ales: toamne, toamne târzii şi pline de poezie vrăjită. Miniaturile în genul acesta, ca şi florile-miniaturi, sunt bucăţi destul de reuşite, ca să poată figura oriunde.

Munca stăruitoare, perseverentă, a d-nei Filotti-Atanasiu, o duce înspre frumuseţi, nebănuite, nici de dsa. Are toată stofta trebuitoare, ca să se îmbrace în hlamida majestuoasă a Artei. Să muncească tot aşa, ca până acum, şi ne va da lucrări şi mai bune şi mai frumoase în expoziţiunile viitoare. Succesele avute sunt încă bune sfătuitoare

pentru penelul ei delicat şi hotărât să dea tot mai mult şi să redea tot mai frumos.

O aşteptăm tot mai cu încredere.

Expoziţia de desemnuri şi picturi a d-nei Maria-Ciurdea-Steurer

Femei, cari să facă Artă adevărată, sunt puţine la număr — cu toate că, sunt destule, cari fac fel de fel de Artă.

Maria Ciurdea-Steurer printre prea puţinele, este o figură plină de personalitate. Expoziţiunea ei, de desemnuri ca şi de picturi, de acum, dela „Casa Artei”, ne dă încă odată dovada limpede şi întăritoare a afirmaţiunilor de mai sus. Capete de copii, ca şi de oameni în toată vârsta, ca şi de animale, ca şi de pasări, precum şi cele câteva portrete, sunt indicaţiuni sigure şi precise, că această artistă ar putea să ne dea lucrări şi mai pline de interes şi mai numeroase, dacă ar avea răgaz mai mult, răpind-o — cum am mai spus şi altădată — grijile gospodăreşti şi nevoile omeneşti. Totuşi, aşa cum e, aşa cum se prezintă, ea poartă în toate lucrările ei, sigilul bine pronunţat, bine lămurit, al unei frumoase personalităţi în Artă noastră — vorbind de cea plastică. De asemeni, frumoasele marine ale acestei binecuvântate femei în pictură sunt un diez pe scara cromatică, la acest fericit talent.

Crid.

Expoziţia pictorului Ioan Isac la Cluj.

Duminecă 8 Noembrie, a. c. Dl Ioan Isac, profesor la şcoala normală din Timişoara, a deschis în Capitala Ardealului, o expoziţie de pictură, care a stârnit admiraţia publicului vizitator şi discuţia întregii prese clujene.

Penelul dlui Isac este de mult cunoscut în cadrele picturii româneşti, prin faptul că D-sa a mai avut o expoziţie la Timişoara şi una în Bucureşti.

Dl Ioan Isac este un: *peisagist*. Un peisagist în adevărată accepţie a cuvântului. Pânzele sale isvorăsc din acel instinct profund specific bănaţeanului: *dragostea faţă de glia acestei ţări*.

Depe pânzele dlui Isac, poţi prinde toată taina colturilor discrete, ce le oferă peisagiul românesc. Căci, în cadrele expoziţiei dela Cluj, vizitatorul a avut posibilitatea să apercăpă vizual, o privelişte de pe Bega, o iarnă înveşmântată de zăpadă pe care stau ciori zgribuite, turle ascuţite de biserici de sat, case ţărăneşti simple şi tainice.

Dl Isac a desvăluit o latură a frumuseţilor ce le oferă satul său natal Ciclova-română, din Banat, prinzând sub penel aspecte din acest aşezământ de pace.

În cadre mari se desfăşură priveliştea de câmp, în tabloul „Vedere din Banat”, în care pe o întindere frumoasă de pământ, stă ghemuit în fund satul Zăguzeni — Deasemenea aspecte de pe insula Ada-Kaleh, sunt prinse pe pânzele dlui Isac, în tot ce are mai mistic şi patriarchal peisagiul din insula depe Danubiu.

Ca concepţie artistică, dl Isac este un *tradiţionalist*, cu uşoare înclinări către metodele de realizare plastică ale şcoalelor moderniste. În personalitatea dlui Isac se îmbină armonic poporanismul nostru robust, cu mersul evolutiv al picturii — Dl Isac, ca unul ce-a înţeles frumuseţea tipică a peisagiului românesc, este un artist ce exprimă prin penel această frumuseţe, — Opera d-sale capătă prin aceasta şi marca naţională, care tinde la educarea ochiului amăsurat frumuseţilor pământului românesc.

Marin Dragnea

„CELE TREI CRIȘURI“ IN ȚARĂ

EPIGRAME

Unui mare om

SCRISORIDIN BUCUREȘTI

de George Baiculescu.

Moartea lui Al. G. Florescu. — Investirea Patriarhului. — Criza cărții și revistei literare. — Intre autorul-„om“ și autorul-„artist“.

A murit Alexandru G. Florescu, fost ministru al țării la Varșovia și autor dramatic distins. Despre această din urmă activitate a lui Al. G. Florescu s'a scris în deosebite rânduri și se va scrie decâteori se va cerceta mișcarea noastră teatrală din ultimele două decenii. „Sanda“, mai apoi „Chinul“ sunt cele două piese prin care personalitatea celui dispărut se leagă de cultura și literatura dramatică. Într'un articol elogios, d. Paul I. Prodan, criticul teatral al ziarelor „Viitorul“ și „L'Independance roumaine“, precizează în felul următor rolul hotărâtor pe care „Sanda“ l-a avut în mișcarea teatrală românească: „Această primă piesă a lui Alexandru Florescu, nu numai că l'a afirmat pe autor ca un mare meșteșugar al teatrului, dar a mai făcut ceva, care leagă numele lui Florescu de epoca de reînviere și de prosperitate a teatrului românesc. La piesa lui Alexandru Florescu au venit spectatori, cari până atunci ocoliseră teatrul Național, fiindcă astfel le era mentalitatea și astfel le era gustul de a nu aprecia decât ce este francez. La piesa lui Alexandru Florescu, acei spectatori și-au dat seama că și noi putem avea un teatru românesc curat, că se joacă frumos pe scena teatrului național, că artiștii români știu să vor — bească, să umble și să se îmbrace bine; că putem și noi avea autori cari să scrie piese bune, și de atunci încoace, acei spectatori au luat obiceiul de a de a veni la Teatrul Național, la piesele românești“.

Ultimul cu adevărat mare eveniment al Bucureștilor a fost investirea I. P. S. S. Mitropolitului primat Dr. Miron Cristea ca Patriarh al României, care s'a săvârșit în prezența reprezentanților Patriarhiei din Ierusalim și Constantinopol și ai bisericilor creștine ortodoxe grecești, sârbești, bulgărești, rusești și poloneze. Prin actul acesta biserica noastră primește un omagiu de mult meritat, rele-

vându-i-se autoritatea morală și puterea ei spirituală. Se cuvine cu această ocazie să subliniem cuvintele înalte ale M. S. Regelui, din care reiese adevărata însemnătate a actului care a avut loc în Capitala României întregite: „Istoria națională ne dovedește că la noi românii Națiunea și Religia au fost pururea strâns unite. Biserica s'a înfiripat pe încetul, la adăpostul codrilor, odată cu formarea limbei, a naționalității și a Statului. Statul a crescut împreună cu Biserica. Voevozii apărau Biserica și Biserica era mângâierea și întărirea Voevozielor. Limba s'a creiat una și nedespărțită prin Biserica și peste hotarele vremelnice, dela Oltenia înfăelilor locașuri mănăstirești până la Maramureșul care ne-a dat întâele monumente de limbă românească. Iar spiritul național a urmat acestei desvoltări unitare a limbei și a cultului.“

„Dar rolul Bisericii noastre Naționale a trecut și dincolo de hotarele de miazăzi, după sfârșitul împărăției de Răsărit. Cu mâna largă, Voevozii români, în locul împărățiilor creștine cazuți, au fost ocrotitorii și ajutătorii pentru întregul răsărit creștin, unde atâtea sfinte locașuri păstrează amintiri ale Voevozielor noștri, apărători ai credinței și bogați miluitori ai Sfintelor Biserici apăsate sub călcâiul păgânului. Incepând cu Sf. Nifon, Patriarhul Constantinopolitan, câți Patriarhi și câte fețe înalte bisericești din întregul Răsărit nu s'au perindat prin țările Române, unde totdeauna găseau bogat adăpost și mângâiere creștinească.“

„Dreptatea învinge, după secole de muncă și de jertfă răbdătoare ale poporului în întregimea sa, de sus până jos, și ale clerului mic și mare; după atâtea fapte mari și creștinești ale Voevozielor noștri, „Atot puternicul ne-a învrednicit ca odată cu împlinirea unității Statului Român, în hotarele sale firești și după organizarea unitară a întregii Biserici Ortodoxe-Române, să avem rara fericire de a vedea creată cea mai înaltă demnitate Bisericească: Patriarhia“. . . Este în cuvintele M. Sale toată istoria bisericii noastre, precum și rolul hotărâtor pe care l'a avut pentru păstrarea unității neamului.“

Criza cărții aduce după sine pe

Te-am văzut în adunare,
Ajuns în rândul celor mari!
Și-atunci mi-am zis: doar nu-i mirare
Și boii-s vaci la măcelari!

Unui ridicat prin merit

Ai căpătat o slujbă grasă
Numai c'un băț de promenadă!
Câțelul capătă la masă
Ciolanul dacă dă din coadă!

Unei virtuose

Te lauzi cu a ta virtute
Pe stradă, teatru și acasă;
O spui la cât mai mulți și multe:
E greu să îți ce te apasă!

Unei femei din lume

În lumea 'n care te 'nvârtești,
Ai devenit folositoare!
Și îți explici, când te gândești
Că multe rele-s necesare.

G. Bota

aceea a revistelor literare. Suntem la început de iarnă și până acum vitrinele librăriilor bucureștene nu anunță nici o noutate. Și nici o revistă nouă nu apare. Toamna era, de obicei, anotimpul apariției și reparației revistelor. Iată că obiceiul își schimbă înțelesul: toamna începe să fie anotimpul dispariției revistelor. „Gândirea“, revistă de literatură bună, „Mișcarea literară“, gazetă de critică și informațiuni literare, sunt cele două reviste care au arborat drapelul negru. Cauzele? Sunt multe! Mai întâi de toate trebuie să recunoaștem că n'avem scriitori, adică-i avem, dar nu scriu. În al doilea rând, n'avem cititori de literatură românească. Cei 500 de cititori cari deabia dacă epuizează 10% din tirajul unei cărți, nu înseamnă prea mare lucru, deși am putea spune că înseamnă mult când ne gândim că fără aceștia n'ar mai fi cu puțință o mișcare literară românească. Scriind rândurile acestea îmi rămâne totuși nădejdea că lunile ce vor urma voiu înregistra o mai bogată producție literară. E tot ceea ce ne-ar putea bucura mai mult.

Se petrec în Bucureștii noștri și lucruri cari n'ar trebui să se petreacă. Nu ne gândim nici la jocurile de noroc, nici la samsarlăcurile oamenilor de afaceri, nici la machiavelismele politice. Acestea

sunt la fel pretutindeni: aici ca și la Oradea-Mare, la Sighetul-Marmației ca și la Cetatea Albă. Dar ne oprim în a arăta greșala, celor cari găesc cuvinte de ocară pentru producțiile artistice românești. „Meșterul Manole”, drama în versuri a lui Victor Eftimiu, a fost criticată nemilos; dar accentul a căzut pe „om” și nu pe „operă”. „Aripi Frânte”, drama istorică în versuri a lui A. de Herz, nu s’a putut reprezenta ca lume în seara premierei. A fost huiduit autorul, pentru aceleași păcate care s’au atribuit odinioară marelui povestitor: Ion Slavici. Și cu toate acestea în drama din urmă există reprezentată o foarte puternică iubire de țară. Ștefăniță, feciorul lui Petru Vodă Schiopul, rămas orfan printre streini își cântă durerea de a fi departe de plaiurile Moldovei, bogată în plaiuri încântătoare, bogată în ape susurătoare:

Dorul face zi din noapte
și din clipă face veac!
Când isvorul se repede,
dorul e care-l gonește,
Frunza când doinește ‘n codru
tot de dorul ei grăește,
Asta n’o ‘nțeleg streinii,
pentru că pe limba lor,
Nu găesc să talmăcescă
româneasca vorbă: dar!

Și „omul” a primit cuvinte de ocară, pentru că a scris o „operă românească”. Lucrul în sine pare destul de curios. Dar suntem de multe ori. sau ne coborâm adeseori la un nivel cultural scăzut. Dacă opera e proastă sau bună, lauda sau ocară noastră se cuvine operei. Autorul, „omul” care a scris-o nu ne interesează. Ne interesează „artistul” care a creat-o. Si artistul n’are păcate, decât în cazul când compune o infamie. Dar altfel... ce ne îndreptățește să-l ocărăm?

SCRISORI DIN BANAT

de Traian Birăescu.

Școala primară românească. — Câte localuri s’au zidit. — Teatrul și cultura — „Thebaida” la Timișoara. — Examenale învățătorilor minoritari. — Școala superioară de comerț pentru fete.

Noul an școlar a început și odată cu acest eveniment se impune examinarea mijloacelor și instrumentelor de luptă pentru asigurarea unui loc demn pe seama școlii persecutate până mai ieri. Se impune această examinare fiindcă de fapt se dă o luptă și nu dintre cele mai ușoare, pentru că să umplem golurile produse de vitregia trecutului, să ajungem din urmă pe cei ce favorizați de soartă au putut să țină pas cu vremea. Regimul românesc s’a găsit în fața unei grave probleme în special în ceea ce privește școala primară românească dela sate, lipsită nu numai de corpul didactic suficient, dar mai ales de localurile corespunzătoare cerințelor pedagogice moderne.

Sfârșitul făcute în această direcție merită să fie cunoscute în lumina cifrelor. Dela 1922 până la sfârșitul anului 1925 s’au zidit în jud. Timiș-Torontal un total de 31 noi localuri de școală, însumând 123 încăperi, săli de învățământ, s’au completat alte 4 școli cu încă 14 săli de învățământ, iar la 42 școli s’au transformat 192 săli de învățământ, pentru ca să fie corespunzătoare scopului. S’a cheltuit, afară de munca în natură și materialul oferit de săteni, 8.618.129 lei, dintre cari $\frac{1}{4}$ a fost dat de săteni. Pentru jud. Caraș-Severin numărul școlilor noi, zidite în acest timp, se dublează, iar sumele cheltuite trec de 15 milioane. Merită o deosebită menționare spiritul de jertfă al țaranului nostru, care a îmbrățișat cu toată căldura problema școlii, dându-și cu dragoste obolul său pe altarul culturii naționale.

În luna ultimă am avut, la Teatrul Comunal, din Timișoara două serii de reprezentațiuni în limba românească, după acelea zilnice, maghiare ale trupei ce și-a început stagiunea de trei luni.

Prima serie a fost aceea a trupei Tănase, care în două reviste s’a străduit să cucerească simpatia publicului românesc de aici pentru spiritul „Cărăbușului”. Afară

de baletul în adevăr bun, apropiindu-se de nivelul artei baletistice, ghele decoltate menite să dea un colorit spiritual lipsei de conținut al revistelor, nu au reușit să încălzească pe nimeni. Seara a doua, sala teatrului a rămas goală, ca o demonstrație, că nu cu asemenea „spectacole” se face drum limbei, culturii și spiritului românesc în acest colț de țară, vesel, dar nu indecent.

Trupa Teatrului Național din București, — acesta e titlul mult promițător al diferitelor trupe ce cutieră noile ținuturi, recrutate din 2—3 societari excelenți și restul umplătură — a jucat trei zile de-a rândul. Cele două comedii din primele zile, au avut un succes desevărsit. În seara a treia s’a jucat „Thebaida” de V. Eftimiu.

După arderea teatrului, orașul Timișoara a transformat în teatru o mare sală de dans, amenajând-o cu cele necesare. Scena prea mică pentru a se putea activa întreaga tehnică scenică, lipsa decorurilor și atâtea alte neajunsuri fac, ca succesul pieselor ce se joacă se fie în funcție numai de interpretare și de conținut. Pe lângă multe dezavantaje, scena Teatrului Comunal din Timișoara are astfel meritul, că exclude din capul locului toate mijloacele tehnice, de efect, ce fac reușita pieselor fără valoare.

În asemenea condițiuni s’a jucat „Thebaida” ce a avut atât de mare succes la București.

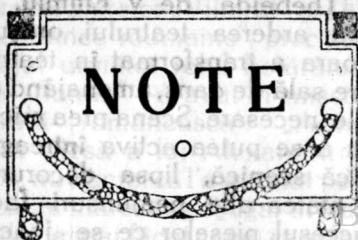
Cu tot entuziasmul interesat al galeriei ce chema, după fiecare act pe autor, — pe autorul ce nu întâmplător era tocmai atunci în tre culise, — piesa nu a reușit. Interpretii în schimb printr’un joc excelent, cum rar am avut ocazia să vedem pe scena teatrului din Timișoara, s’au străduit să suplinească lipsurile... scenei.

De sigur, că d. Ministru al Instrucțiunii are mulți adversari, mai ales în rândurile celor ce au fost supuși la anumite examene, la cari nu au reușit, dar nu toți aceștia sunt de rea credință. Dovada cea mai bună o avem într’un lung memoriu, adresat Ministerului Instrucțiunii de către învățătorii minoritari, căzuți și la examenale de corigență. Cei mai mulți dintre ei trăesc încă în trecut, în trecutul

ce nu cunoștea decât pedagogia cu tendințe. Acest spirit se desprinde din conținutul memoriului.

În loc de supărare, d. dr. Anghelescu le-a dat cel mai nimerit răspuns: le-a admis cererea pentru un nou examen de corigență, *al treilea*. Credem, că acest gest va convinge și pe cei mai refractari despre schimbarea vremurilor, despre spiritul de largă libertate ce conduce guvernarea românească. Învățătorii minoritari din Banat vor fi supuși, — cei căzuți — unui nou examen.

Una din scăderile instrucțiunii secundare din limba noastră era, că

Semicentenarul lui St. O. Iosif

S'au împlinit, deunăzi, cincizeci de ani de la nașterea gingașului poet brașovean, Ștefan O. Iosif. Uitat un timp, în vâlmășagul epopeii naționale, când doar războinicul său marș „La armă” ni-l mai aducea în minte, astăzi începem să ne întoarcem, cu sfințenie, gândurile spre dânsul. Cântecul său, șlefuit până la cea mai firească perfecțiune, capătă pentru noi rezonanțe tot mai adânci. De unde oare să fi răsărit acele fermecătoare și tainice armonii, de unde atâta lumină ideală în opera sa?

Nimeni n'a exprimat cu mai multă simțire dragostea de tată, ca Iosif în „Cântec de leagăn” și „Cântec sfânt”, amândouă scrise pentru singurul său copil: Corina. Sunt două mici perle în acest gen.

Armonioasa și adânc misterioasă „Doină” este superioară prin cadrul larg ce-l cuprinde: parcă vedem aievea pe cei trei haiduci doinind de „clocotesc și hohotesc păduri adânci”...

Traducerile măiestre pe care ni le-a lăsat, stau aproape la aceeași înălțime ca opera sa originală. Tălmăcind din Petőfi, Heine, Verlaine, Ibsen, Uhland, el a creat

nu deschidea, pe seama fetelor, — și drumul carierilor practice, — liceul de fete pregătind elemente pentru Universitate. Acest neajuns a fost numai în parte înlăturat prin înființarea școlii secundare de menaj de către Cercul „Bunelor Gospodine” și cu concursul Ministerului Instrucțiunii.

La stăruința d. I. Oprea, președintele Camerei de Comerț, Ministerul a organizat acum și o Școală Superioară de Comerț pentru fete. Noua instituție, al cărei program analitic a fost întocmit ținând seamă de trebuințele practice a viitoarelor contabile, procuriste, etc. își începe funcționarea la 1 Decembrie.

a doua oară opera, atât de mult se identifică cu modelul.

Din colaborarea cu D. Anghel — poetul florilor, — au ieșit lucruri frumoase: „Caleidoscopul lui A. Mirea” plin de cel mai fin umor, și acea scânteitoare „Cometă” care a obținut un frumos succes, anul acesta, pe scena „Teatrului Popular” din București.

Prin subiectele luate din viața neamului nostru și prin mijloacele simple de realizare, Iosif aparține mișcării „Semănătorismului.” Este însă la el o mare grijă de formă, neîntâlnită la ceilalți semănătoriști.

... Poezia lui Iosif curge limpede, ca o muzică duioasă. Căci, într'adevăr, lui, sufletul îi cântă. Mintea-i nu făcea altceva, decât să ajute la concretizarea pe hârtie a sunetelor interioare, așa cum se succedau.

Când farsa și manierismul literar, răsturnător de valori, din ziua de azi, va fi dispărut, poezia lui Iosif va încânta iarăși toate sufletele românești. Până atunci însă, poetul va fi condamnat, tocmai pentru claritatea și sinceritatea artei sale, să suporte acuzațiile de „superficialitate” din partea anumitor reprezentanți ai „artei nouă”, și cari de fapt reprezintă o artă foarte veche și primitivă...

Luis de Camoëns

Literaturile spaniolă și portugheză sunt puțin cunoscute la noi. Așa se face că patrucentenarul nașterii marelui poet Luis de Camoëns a trecut neobservat pentru revistele noastre. Excepție a făcut

D-ra MARIA STAICULESCU

Premianta I-a la concursul pentru „Nuvelă” deschis de revista „Cele Trei Crișuri”. 1925.

numai o publicație bucureșteană, care s'a grăbit încă din vara anului trecut să-l sărbătorească pe poet. S'a temut, probabil, să nu-ia vre-o altă revistă înainte!

Născut în 1525 la Lisabona, Camoëns a avut o viață sbuciumată și tristă. O viață de rătăcitor pe mări, căreia îi datorește el strălucitele descrieri din opera sa. Muștă la 1579, într'un spital, unde îl aruncase mizeria neagră.

După moarte, compatrioții îi ridicară monumente și numiră „Prințul Poeziei” pe acela care în viață murise de foame... (Se vede că aceasta e soarta genilor, de vreme ce și în literatura noastră s'a întâmplat exact același lucru cu Eminescu!)

Opera sa capitală este epopeea națională „Os Lusíadas” al cărei subiect este descoperirea Indiilor orientale de către Vasco de Gama. În această scriere, în care divinitățile păgâne stau alături de cele creștine, fără a strică totuși unitatea poemei, sunt frumuseți înalte pe care numai o inspirație genială putea să le redea.

Tot lui i se atribuie și prea frumosul cântec de iubire „Luntrașă” publicat, în traducerea d-lui Ion Gane, în numărul trecut al revistei noastre.

Moartea lui Camoëns a fost descrisă într-o piesă a lui Halm, intitulată „Camoëns.” E un tablou într'un act, care a fost tradus și în românește de St. O. Iosif, în „Biblioteca pentru toți”.

Postumele lui Ion Pavelescu

Pietatea soției și entuziasmul d-lui Octav Moșescu au făcut să apară două volume postume, unul de sonete și altul de epigrame, ale de curând dispărutului poet Ion Pavelescu.

În primul volum de sonete, intitulat „Sigilii de aur” (București, 1916), nota predominantă a fost cea erotică. Am găsit uneori orgoliu și sensualitate, dar și adieri de vis și de spiritualizată iubire. În „Sonete postume,” nota erotică e mai slab reprezentată. Totuși, odată, în „Cum gândul azi . . .” găsim luminos înrulat sentimentul seninătății dureroase în fața iubirii trecute — nufăr luminos ce se înalță din adâncul iazului adormit . . .

Superior considerăm sonetul „Ruina,” prin fondul său adânc, simbolic: zidul în ruină despre care e vorba acolo, este însăși viața omului care se stinge încet-încet . . .

În cele aproape o sută de epigrame, întâlnim spirit și ironie de bună calitate. O galerie întreagă de literați și oameni politici contemporani nu scapă de nobilul atac al poetului.

Prin lapidaritatea sonetelor, Ion Pavelescu trece alături de Mihai Codreanu; prin calitatea și ironia epigramelor, alături de fratele său Cincinat, de Teleor, A. C. Cuza și Radu D. Rosetti.

Sporind opera poetului, cele două volume, îngrijit tipărite, sunt mult binevenite.

catalogare cum spune și autorul. Tocmai acest buchet de câmp dă farmecul celor două carticele ale d-lui Emil Isac. Ar fi banal să mai laudăm idealismul ce emană din paginile gingașului scriitor, să mai vorbim de lirismul de instrunată liră ce vibrează din fiecare sir, de puterea de evocare a vremurilor, ce isvorăște din măeștră țesătură de imagini.

„Ardealule, draguțule, tu ștren-gar chinuit, tu fecior vitreg: să fii cuminte. Învață frate dela Olanda, unde odată — înainte cu două sute de ani, a avut curajul un cardinal să ridice băta împotriva celor ce necinsteau virginitatea din Amsterdam . . . Cuvinte pline de înțeles, cuvinte de parabolă potrivite timpurilor în care trăim.

În alte pagini ne ridică aievea statuia lui Avram Iancu, „Avram Iancu: românul chinuit de cibcoi, cu fluerul în mână, care cântă: învingerea luminei” — ar fi statuia democrației române care a învins vremea veche și care trebuie să fie în Cluj. Din versurile-i măestrite desprindem doar câteva în treacăt:

Ceasornicul bătrân al mamei
Tic-tac-ul tineresc îl spuie:
„Spun clipe rele, clipe bune”.

Imparte în bucăți trecutul
Și tae vremea tot o tae,
E vecinicia în odae.

Și mai departe:

Tu ești a vecinicii pază
Și sufletu-mi în tine bate,
În tine-s gândurile-mi toate . . .

Iar în „Notițele mele” d-l Emil Isac ne înșiră clipe trecătoare din viața sa. Clipe măestrit încrăstate și cu mult tâlc în creștătură „Citiți bunăoară „Moșii” și „Dascălii ardeleni”.

Citind rândurile d-lui Emil Isac ai impresia că o apă lină îți curge pe dinaintea ochilor și nu te obosește tocmai prin nesfârșita nuanță de culori și de murmur. Tineretul ar putea găsi în ele un adânc și limpede izvor de entuziasm.

Pe alături de viață — Roman — de Alexandru Vițianu ed. Minerva Bistrița.

Pe d-l Vițianu îl cunoșteam mai mult decât ca magistrat. Revistele avuseseră fericirea să-i tipărească încercările sale poetice și literare. În ultimul timp însă apar în vitrine două romane, acesta despre care vorbim și „Vevea” despre care vom vorbi cu altă ocazie.

Căpitan A. I. Gheorghiu: „Priveliști din Bucovina pitorească”. (Editura Cartea Românească). — Obiceiul de a institui premii anuale pentru cele mai bune opere, îl are „Cartea Românească” dela înființare. E o notă bună pentru această editură: premiul a fost întotdeauna un puternic stimulent. Grație lui, apar cărți care, altfel, poate n’ar mai fi fost scrise deloc.

Lucrarea despre care vorbim, premiată de această editură, dovedește multă dragoste pentru frumusețile și trecutul „veselei grădini”. Piăcându-i să călătorească, autorul a străbătut Bucovina, făcând însemnări conștiințioase, care nu au căzut în banalitate. Rădăuții, Mănăstirea Putna, Chilia lui Daniil Sihastru, valea Sucevei, Seletinul, ne sunt descrise în pagini evocatoare, pline nu numai de adevăr istoric, dar și de farmec literar.

Iată una dintre cele mai frumoase pagini, în care e vorba de Mănăstirea Putna, unde se află și mormântul marelui Ștefan: „În fața acestor inscripții scrise cu slove străvechi, păstrate dealungul veacurilor, măcinate de umezeală și până mai deunăzi fărâmate de

nepăsare, ingenunche tu, beduinule venit din depărtări, căci ele ne-au fost în vremuri grele singurul izvor de nădejde, de energie și de pilde. La ce folos să spulberi praful care acopere amintirea lor? Oare nu de pe dânsule a fost culeasă istoria neamului tău? Furat din vâlmășagul vieții de astăzi, roagă-te și plin de pietate cercetează-le și vei vedea că aceea ce cauți aici nu este numai mormântul sau umbra Voevodului, ci și amintirea celui mai vrednic ostaș al neamului, care, de îndată ce trecu în lumea dreptilor, chipul lui apără imaginației poporului mai mărit de cum fusese în viață, schimbat într-o figură măreață prin legendă și basm, transformat într-o ființă supranaturală și sfântă, în unul din acei uriași, despre cari poezile bătrânilor au țesut un șir nesfârșit de întâmplări poetice și legendare! . . .”

Înzestrată cu numeroase și isbutite clișee, executată în superioare condiții tehnice (cum se și cuvine față de o operă premiată...), cartea d-lui Căpitan Gheorghiu e mult binevenită pentru mai buna cunoaștere a acelei frânturi de țară, până mai ieri înstrăinată . . . i. g.

„Cartea unui om”. „Notițele mele” de Emil Isac, apărute în ed. Biblioteca Sămănătorul din Arad.

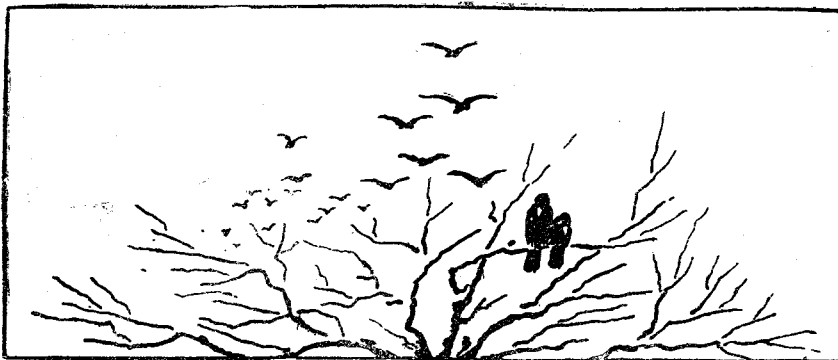
Sunt două mănunchiuri de flori, presărate în decursul ultimilor ani în publicistica română și azi adunate fără respectarea formei de

D-l Vițianu este un fin analizator al sufletului omenesc și își scrie romanele nu numai din imaginație, ci din produsul unui spirit de observație. Mihail Corbu, profesorul sever ar putea fi și o creație, dar măestria cu care ni-l înfățișează autorul, ghicim numai decât că este vorba de un tip cunoscut din viața d-lui Vițianu. D-sa întrebuințează puterea contrastului pentru a reliefa evoluția sufletească a celui mai ascet profesor, a stoicului implacabil, a dascălului cu disciplina de fier. Autorul pare a fi chiar în curent cu chestiunile de pedagogie. Profesorul Corbu, sever cu sine însuși nu numai cu elevii săi, este pus în răspântia celei mai crude lupte. Conflictul sufletească începe din clipa în care este nevoit să pedepsească pe cea mai bună elevă a sa, pe Maria, pe care oricât, o avea așezată altfel decât pe celelalte în sufletul său. Ceva haotic, un sentiment vag și totuși cu început de conturări, îl face pe Corbu să-și aibă remușcările sale.

De aci înainte facem cunoștință cu puterea de descriere a d-lui Vițianu și cu abilitatea romancierului de a-și conduce personagiile spre desnodământ. Găsim scrieri frumoase de cugetare, ascunzături sufletești nebănuite, puneri de probleme interesante, încât citești micul volumăș fără să bagi de seamă că-i întorci paginile. Cu toată severitatea sa, cu tot contrastul dintre Maria și Corbu, din sufletul acestuia tășnesc raze cari prevestesc zile senine. Amorul în cele din urmă învinge ascetismul severului profesor, care își găsește fericirea în brațele celei mai bune eleve de odinioară. E drept că la un moment dat cititorul simte o strângere de inimă la chipul pierdut al Mariei, care chip mai degrabă ar pregăti un desnodământ fatal. Este însă numai o dibăcie a autorului care știe să ne ducă la cea mai plăcută surpriză: triumful amorului. D-l Vițianu este un talent și pregătit pentru a scrie mai departe lucruri frumoase.

„Libertatea cuvântului, a scriului și a presei în România-Mare” de Take Policrat cu o prefață de A. C. Cuza.

Prin acest al 4-lea studiu al său, d-l Take Policrat, pășește hotărât în rândurile acelor, care se ocupă cu succes, de aspectul problemelor sociale dela noi.

AM STRĂBĂTUT PUSTIURILE...

*Am străbătut pustiiurile, mările
Și mi-am strigat zadarnic pretutindeni întrebările*

*Ori încotro te-ar duce, la 'ntâmplare, vânturile
Nu răspund nicicând, nici cerurile nici pământurile...*

*Te 'ngână doar, în toate poticniurile și sfâșierile,
Cu 'ndepărtate clopote de întuneric nepătruns... tăcerile...*

A. COTRUS

După o scurtă introducere istorică, examinând problema dealungul secolelor până în timpul revoluțiunii franceze, d-sa intră în fondul chestiunii, arătând rolul național, al acestei revoluțiuni precum și tendința ei, de a ridica individul în scop național, iar rolul presei, e ca prin liberă critică să-l servească. Ca și *Universitatea*, al cărei cerc, natural, e mai restrâns, presa, hrana intelectuală de toate zilele a zecilor de mii de cetățeni, — e chemată să cerceteze adevărul, în scopul ridicării și întăririi naționale.

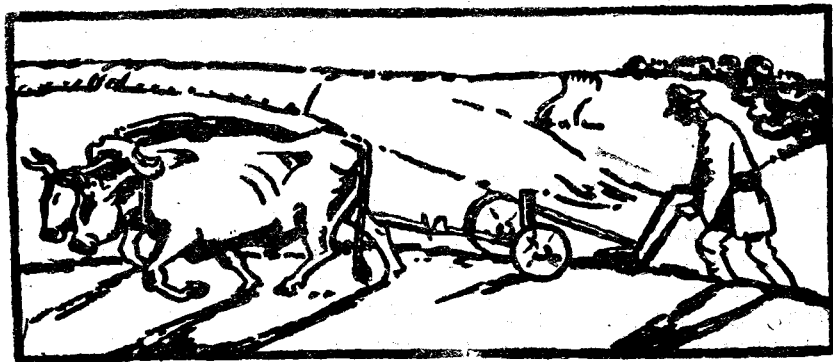
Deformările, amenințătoare caracterului nostru etnic latin, se văd mai ales azi, în urma acaparării presei și a comercializării ei, de către evrei, care timid la început, azi dau un impetuos asalt, caracterului și instituțiilor noastre naționale.

Studiul de față, obiectiv și elegant tratat este binevenit mai ales azi, în mijlocul unei furtunoase și aprigă lupte ce se dă în țara noastră și al cărei rezultat fericit e întrezărit și așteptat de toate conștiințele românești.

L'orientation professionnelle et la détermination des aptitudes Delachaux et Niestlé — Paris 1925 par Julien Fontègne.

În ultimul timp, mai ales în Germania s'a dat mare importanță studiului aptitudinilor copilului. Lucrul nu este însă așa de ușor căci se

presupune pe de o parte să cunoști bine pe copil, pe de alta să cunoști cariera. Pentru a prinde diferitele înclinări ale sufletului copilului și se cer mijloace să le prinzi și să le măsoari. În America, Germania și în Franța tehnica determinării aptitudinilor este destul de înaintată. Părinții, dar mai ales institutorul sunt primii cari pot prinde direcția sufletului copilului. Autorul vorbește apoi de așezarea mai târziu a copilului într'un mediu profesional și de a-i crea o mentalitate profesională. Vizita în uzine, în ateliere, în birouri în școlile profesionale, în muzee pot ocaziona evidențierea înclinărilor copiilor. Studiul meseriilor, lucrul manual pot fi ajutoare pentru a favoriza înclinările. Dar mai presus de toate copilul trebuie deprins a iubi munca sub orice formă și să nu-l lase să alunece spre comoda viață a funcționarismului. Funcționarismul este plaga cea mai grea, care ucide forța productivă a națiunii. Cinstirea muncii de atelier, muncii cu brațele; convingerea că munca înobilează ori care ar fi ea, iar nu funcția de birou; a pune pe aceeași treaptă cioplitul lemnului, modelarea lutului, ciocănitul ferului, cu dexteritatea dactilografei, cu scrierea în registre; a-i dovedi că și meseriașului i se cere tot atâta cinste cât și funcționarului; toate acestea pot determina pe copii să-și caute calea lor firească, iar

SCRISOARE TATEI

de George A. Petre.

Când ochiul mi se întunecă pe rânduri
Și creierul mi se îngroapă 'n roase foi,
Atunci mă fură 'n sbor un roi de gânduri
Și mă aruncă 'n vremea din 'napoi...

Te văd cu brațul încordat pe coarne,
Iar trupul tău ca un pietroi apasă.
Ca plugul aprig brazdă să răstoarne
Mai din adânc, mai neagră și mai grasă

Se naltă 'n rotocoale ciocărlia
Și-o 'ngână scârțâit de roțile,
Prin caldul abur ce-l răsuflă glia
Mă văd pe mine din acele zile.

Pocnesc din bici, plăvanii mă ascultă
Și plugul trage brazda liniată...
S'a scurs de-atuncea, mare, vreme multă,
Dar sunt icoane vii în mine, tată!

Ca azi o văd pe mama, zoritoare,
Cum samănă din pas în pas porumb;
I se lipea pământul de picioare
De se plângea că 's grele ca de plumb.

Era pământul câte-odată moale,
Și-atunci, lăsând plăvanii mai în voie,
Li îndemnai cu doina ta de jale,—
Alean străbun în clipe de nevoie...

În clipa asta poate 'ți merge plugul
Și inima pământului o scurmă,
Și trag juncanii de trosnește jugul,
Iar mama samănă porumb pe urmă,

Te văd... și mă muncește-un gând amar:
Pe când tu 'nfigi cu rod oțelul 'n glie,
Eu poate, tată, voiui ară 'n zadar,
Căci alt ogor îmi dăde soarta mie...

nu numai orientarea spre func-
țiunile de birou.

O meserie cinstită produce in-
dividului și familiei sale cel mai
puternic mijloc de libertate. Toate
aceste avantagii ale muncii pot
fi ușor arătate copilului, deschi-
zându-i astfel mai multe porți în
viață și dându-i posibilitatea să
pășească pe aceea pentru care
este mai apt. Și societate și indi-
vidul vor câștiga căci fiecare fiind
la locul său și treburile vor merge
mai bine.

Pentru țara noastră, care se gă-
sește la o răspântie, lucrarea Dlui
Fontègne ni se pare de mare în-
semnătate, mai ales că suferim
așa de mult de funcționarism.

* * *

Explication de notre temps —
de Lucien Romier — ed. Grasset-
Paris 1925.

Este o lucrare am putea spu-
ne de profetism, întrucât autorul
caută ca din haosul anarhic al
vremurilor prezente să desprindă
firele zilelor de mâine. Din za-
darnica ceartă a nenumăratelor
partide în care mintea omului nu-
și mai găsește orientarea, trebuie

să desprindem adevăratul drum
al destinului. Dar lucrarea devine
propagandistă când autorul pro-
pune soluții pentru timpul ce va
veni. Deci el nu rămâne numai
în explicarea timpului nostru, cum
ne arată titlul cărții. Găsește că
sănătatea omenirii, sau a nați-
unii nu poate veni decât dela gă-
sirea unei doctrine politice bazate
pe naționalism, pe tradiție, pe
muncă, pe reabilitarea ideii de
Stat. Cu un cuvânt regăsirea ele-
mentelor cari au format condi-
țiile de progres social, iar nu răș-
turnarea anarhică. Analizează
apoi cu multă finețe fenomenele
economice și arată că materialis-
mul economic ar putea fi evitat
dacă psihologia s'ar amesteca în
chestunile economice și dacă ele
ar fi luminate de inteligență și
sentiment.

Dovedește apoi neputința ideo-
logiei democratice de azi, ideolo-
gie care este victima unor iluzii.
Lucrarea Dlui Romier în partea sa
finală, după ce risipește iluziile
zadarnice ale democrației simpliste,
trece în adevăratul ton de propa-
gandă pentru reabilitarea muncii,
pentru ridicarea prin merit și pen-

tru măturarea frivolității mondene.
Și această carte va putea aduce
mari servicii dacă ne gândim de
câtă ușurință și secăturism umple
azi barurile și localurile de petre-
ceri la noi. G. B.

REVISTE

**Ura de clase și iluziile asupra
repartiției produselor muncii.** —
Les Annales din 11 Oct. 1925 —
par Gustave le Bon.

Păcat că articole ca acesta nu-și
găsesc loc în traducere în presa
de la noi care își zice democrație și
care varsă atâta venin în sufletele
primitoare și credule ale muncito-
rilor. S'ar convinge toți că ura
crește mai mult în sufletele mun-
citorilor cari azi nu sunt cei cu
situația mai proastă.

După toate socotelile cinstite
s'a dovedit că niciodată munci-
torii nu au fost mai bine plătiți
ca azi. Dar crescând salariile
cresc și poftele, deci necesitățile.
Cresc nevoi noi, superioare mij-
loacelor de satisfacere și de aci
nemulțumirea crescândă, de aci
ura de orice superioritate.

„Ura de superioritate, nevoia de
legalitate și disprețul de auto-
ritate sunt marea caracteristică a
mentalității populare moderne.”
Dispariția principiului auto-rității
iată cea mai arzătoare dorință a
democrației de azi. Și aceasta
pentru că s'a crezut că bogăția este
produsul numai al muncii, fără
să se bage de seamă că munca
nu este decât un factor, care sin-
gur nu poate nimic. Fără capital
în industria modernă nu mai poate
fi vorba să se producă bogăția.
Se producea bogăția numai prin
muncă în societatea primitivă, dar
fără capital este imposibil în era
modernă. La aceasta azi trebuie
să adăugăm rolul tot mai mare
al inteligenței ca forță de orga-
nizare. Capitalul material nu poate
fi fructificat fără cel intelectual.
Marele industriaș oscilează între
bogăție și ruină și joacă în socie-
tatea de azi cel mai mare rol. Și
astfel pe tonul acesta Gustave Le
Bon risipește iluziile socialiștilor și
le arată absurditatea în care i-au
târât conducătorii lor.

* * *

„Ritmul vremii” (no. 7—8) a-
duce un articol al d-lui M. Dra-

gomirescu despre „frumosul în natură și frumosul în artă”. După d-să, frumosul nu există decât în artă; în natură, ceea ce numim de obicei „frumos” nu este în realitate decât „încântător”. Descrierile unor tablouri din natură, în această privință (Jungfrau, etc.), sunt făcute cu un adevărat talent literar, care încorporează frumosul părerile exprimate. Trei poezii alese, toate având ca subiect: *toamna*, iscălesc d-nii George Dumitrescu, Zaharia Stancu și Radu Boureanu. În festul numărului bogat, colaboratorii obișnuiți: Adrian Hurmuz, Cornelia Buzdugan, Gr. Sălceanu cu literatură. Pompiliu Constantinescu cu critică.

„Tara de jos” este una din revistele regionale care, dela începutul apariției și până acum (aproape doi ani) a avut un mers ascendent. La început sfioasă, cu colaboratori puțini, și-a îmbogățit, cu fiecare număr, cuprinsul.

În ultimul număr (pe Sept.—Octombrie) d. Ion Sân-Giorgiu, în articolul „Orientări literare” cere ca rolul criticii, în epoca aceasta nebuloasă și pentru literatură, să nu se restrângă, ca până acum, la înregistrarea și clasificarea operelor, ci ea să intervie pentru canalizarea sănătoasă a viitoarelor producțiuni.

Într-o cronică literară, d. Const. Georgiade arată calitățile, dar mai cu seamă defectele lucrării despre „mișcarea sămănătoristă”, datorită criticului Eugen Lovinescu.

D-l N. N. Vasiliu, unul dintre conducătorii revistei, evoacă la cronică geniala figură a poetei *Iulia Hașdeu*, moartă la 19 ani. Deși opera sa a scris-o în franțuzește, totuși *Iulia* „Moldoveancă după tată, Ardeleană după mamă și Munteancă după locul nașterii”, ne aparține, fiindcă s'a arătat „în totdeauna mândră de a fi Româncă”. Sully Prudhomme și Emile Boutroux au scris cuvinte calde despre poetă, cu ocazia apariției volumului „*Bourgeois d'Avril*”, un an după moarte.

D-l Ion Băilă discută problema cărții românești în Transilvania, care este foarte puțin răspândită, și face vinovată, „pentru această stare de lucruri, și societatea „*Astra*”. Ii dăm multă dreptate, fiindcă, de o bucată de vreme, știm că Asociațiunea tipărește numai „buletinele” d-lui Petra-Pet-

rescu și revista „Transilvania”, care nu e deloc la înălțimea mării sale. Să sperăm, însă, că lucrurile se vor îndrepta cât de curând. . .

„Universul literar”, sub noua — dar scurta — conducere, a avut câteva numere bune, ca spre pildă cel închinat literaturii armenesti, poetelor Elena Văcărescu și conțesa de Noailles, și mai în urmă cel închinat studenției universitare. Numărul a apărut cu colaborarea a numeroși profesori universitari: N. Iorga, dr. Toma Ionescu, d. Gusti, d. Pompeiu (un articol despre raportul dintre știința pură și cea aplicată), G. Tașcă, etc., precum și a câtorva studenți. Interesant articolul d-lui G. Cardaș despre „Studențimea și literatura”, unde vedem bogata contribuție ce a adus-o și continuă să aducă tinerimea academică, literelor române.

Tara noastră (25 Oct.), revista politico-literară de sub conducerea poetului Octavian Goga, continuă să publice proaspetele și oltenestile poezii ale d-lui D. Ciurezu, talent relevant exclusiv de această revistă. De astădată cetim bucata „Răsărit” în care, deși imaginile sunt dispartate, întâlnim totuși mult farmec câmpenesc. Cităm începutul:

Am dat cu mâna crengile ntr-o parte
Ca să privesc cum soarele răsare,
Cum crângul tot neliniștit tresare
Când dimineața apele-și împarte.

Când răsăritul sâmcelă și sue,
Gonind lumina 'n fluturi spre izvoare,
Când paserile — așteaptă ca să sboare
Cu premenirea zărilor verzue.

Și cum cătam adâncul să-l cuprind
Ca'n ochii mei minunea să se 'ntâmpie,
Mi-a năvălit nă val de sânge 'n tâmpie
Și mi-am simțit obraji cum s'aprinde. . .

Ion Gane.

Sezătorile „Cele Trei Crișuri” la București

Ca răsunet al unui deplin succes obținut în anul trecut, — succes relevat cu simpatie de presa bucureșteană, — „Cele Trei Crișuri” și-au început la București seria șezătorilor de iarnă. Organizația culturală din Oradea a încercat anul trecut și continuă acum cu energie vrednică de admirat să închege acele legături sufletești atât de necesare între Capitală și restul țării. O viață de șase ani împliniți arată cu prisosință că rostul „Celor Trei Crișuri” la jumătatea graniței de vest a României, este pecetluit; existența lor pentru ideea românismului vestic este indispensabilă; căci, tot ceace se face pen.ru răspândirea luminei din slova cărții românești în aceste părți este bine venit; este o pietricică așezată la temelia consolidării granițelor patriei, este trezirea unei conștiințe naționale la românii cei mai prigoniți de vitregia vremurilor apuse. . .

Și astfel fiind, nevoia de a se face cunoscute în cercuri cât mai largi, de a stârni un interes și-a trezi atenția tuturor celor cari sunt preocupați de nevoile culturale ale neamului, — și dacă se poate(!) — a le atrage și simpatia ce se degajează din acțiunile sincere, justifică cu prisosință descălecarea „Celor Trei Crișuri” de pe plaiurile Bihorului, în București cași'n alte orașe din țară. Acțiunea este bună, credem noi, cu cât știm că activitatea propagandei culturale la graniță nu este cu nimic stingherită în cercul „Celor Trei Crișuri”, ea urmându-și drumul fixat de însăși cerințele locale. . .

Șezătorile culturale „Cele Trei Crișuri” la București se află sub patronajul A. S. R. Principele Carol și sunt organizate de dnii: prof. univ. General St. Burileanu și Colonel G. Bacaloglu. Pe lângă conferențieri ca dnii: Valjean, Istrate Micescu, Stelian Popescu, Mihail Berceanu, George Bota, dr. Emil Gheorghiu, bine cunoscuți în lumea culturală, au loc producțiuni artistice cu cei mai de seamă artiști lirici și dramatici din Capitală.

Prima șezătoare a avut loc Vineri 13 Noembrie a. c. în sala Mozart, artistic aranjată. Cuvântul de deschidere l-a ținut dl. general Burileanu printr-o cuvântare însuflețită, reamintind rolul reuniunii de cultură „Cele Trei Crișuri” și-al organelor ei de publicitate, cele două reviste ce-i poartă

numele, editura sa etc. Aducând un pios omagiu memoriei regretatului prof. univ. I. Ursu, colaborator prețios și entusiast al societății noastre pune în relief valoarea elementelor culturii neamului românesc și pericolul ce rezultă când ele sunt pe cale de a dispărea.

Salută apoi în cadrele acestei frumoase manifestări pleiada de ofițeri generali și colonei de artilerie geniu și marină promoția 1896, cari se vedeau după 30 ani de carieră, întruniți la olată din inițiativa unuia dintre ei, Colonelul George Bacaloglu.

Conferința a fost ținută de dl Valjean, vorbind despre: „*Mediul social în teatru*.” Un spirit destul de satiric și c'o vocațiune de consacrat vorbitor, dsa, a pus la dispozițiunea selectului auditor la prima șezătoare a „Celor Trei Crișuri” un tezaur de adânci observațiuni. Partea artistică a procurat un ceas de recreație și înălțare sufletească prin produsele talentului drelor. A. Medianu, Z. Ghiul și dnilor N. Caravia, Baldovin, Al. Ghiul și prin calitățile superioare ale corului mixt condus de dl. St. Stoicescu.

Joi 26 Noembrie a. c. a avut loc a 2-a șezătoare „Cele Trei Crișuri” la „Ateneul Român” din București. Conferința a fost ținută de dl Istrate Micescu, vorbind despre „Dreptul și Naționalitățile” urmată de un bogat program artistic.

Dl. Gróf Ladislau directorul teatrului „Regina Maria” din Oradea a aranjat prezentarea în limba maghiară pe scena teatrului local a piesei d-lui V. Eftimiu cu titlul „Don Juan”. Piesa cunoscutului autor dramatic va fi reprezentată la Oradea în luna Decembrie, în cadrele unei mari serbări de apropiere culturală româno-maghiară. Traducerea piesei se datorește d-lui Fekete Tivadar cunoscutul publicist maghiar din Arad, care anul trecut sub titlul „Grădina iubirii” a editat o frumoasă antologie, tradusă din poezii români moderni în ungurește. Dl. Fekete are un rol remarcabil în activitatea pornită de cățiva intelectuali maghiari din Ardeal, pentru a face cunoscută cultura română în cercurile minoritare. Dânsului, îi putem mulțumi pentru o serie de articole în *Journal de Genève*, prin care apără Statul nostru în contra atacurilor adresate României pe chestia minoritară.

La expoziția retrospectivă a presei române, care a fost organizată în sala de ședințe a Academiei Române, în luna

August 1925, cu ocazia vizitei ziariștilor cehoslovaci și sârbi, au fost expuse din Oradea următoarele publicații:

„Familia”, Pesta—Oradea, 1865;
„Amvonul”, Pesta—Oradea, 1868 (teologică);
„Cele Trei Crișuri”, Oradea, 1920;
Toate publicațiile expuse au fost în număr de 357.

Ziarul *Ujság*, organul oficios al fracțiunii democratice a Partidului Maghiar, publică un interview cu Bela Bartók, unul dintre cei mai reputați compozitori de muzică din Ungaria. Dl Bartók în anul 1911 a fost invitat de către Conservatorul de Muzică din București să vină în România și e bine cunoscut și în cercurile românești. Dânsul a colecționat muzica populară română din Ardeal și este unul dintre cei mai buni cunoscători ai muzicii populare române. Colecția cântecelor strânse în Ardeal a fost editată și cântată de el în tot apusul Europei sub titlu „*Dansuri Românești*”. Dl. Bartók a fost atacat de către presa reacționară maghiară din Budapesta, acuzându-l că face propagandă românismului și îndemnat, să schimbe titlul colecției în „*Dansuri ardelen*”. Artistul însă în declarația făcută ziarului susnumit din Cluj susține, că „a schimba titlul operei sale înseamnă a falsifica adevărul, de oarece melodiile cuprinse în colecția citată le-a cules printre și dela țărani români din Transilvania”. Activitatea d-lui Bartók o vom urmări cu atențiune, întrucât d-sa este cu adevărat un suflet de artist mare și pe deasupra cinstit în convingeri.

La Paris în editura Georges Roustan a apărut un volum în limba franceză „*La Hongrie après la traité de Trianon*” — 1942 datorit d-lui Ladislau Buday, profesor de statistică la școala politehnică din Budapesta. Volumul descrie situația economică, socială, geografică și politică a Ungariei după tratatul de pace dela Trianon. Autorul volumului în prefață face apel către toate popoarele, care în cursul istoriei au avut con'act cu poporul maghiar și protestează în contra faptului, că poporul maghiar, „care de un mileniu era în orientul Europei păzitorul culturai europene,” a fost împărțit între popoarele vecine. Dela început putem observa, că volumul d-lui Buday este o lucrare de propagandă, produs al opiniei publice maghiare dela Budapesta, creiată după războiu. E foarte interesant, că în capitolul, în care dl. Buday tratează bogăția solului din teritoriile deslpite tot în baza tratatelor de pace, bogăția acestora, o consideră ca avere națională maghiară și sub ilustrațiile edificiilor și statuvelor din teritoriile conlpite statelor din Mica Înțelegere, în paranteze citim: „Occupation roumaine”, „Occupation tshec” etc. Atragem atenția forurilor competente asupra acestei propagande conștientă susținută dela Budapesta, care în scop de a crea o opinie publică favorabilă în occident Ungarei, nu se sfiește de a leza chiar adevărurile exprimate de-o realitate ce nu suferă desmințire.

Luna trecută Academia Științifică Maghiară dela Budapesta și-a serbat aniversarea fondării ei de o sută de ani. Cu ocazia aceasta revista „*Vasárnap*” (Duminica) dela Arad, organul bisericeii romano-catolice din Ardeal a editat un număr jubilar, sărbătorind cu studii frumoase memoria contelui Ștefan Széchenyi, care la anul 1825 oferind veniturile pe un an

ale averei lui, a pus fundamentul Academiei Maghiare dela Budapesta. În acest număr jubilar Dl. Dózsa-Mihail Szilágyi, cunoscutul canonic romano-catolic din Oradea scrie despre o călătorie a contelui Széchenyi făcută în Ardeal. Datele călătoriei sunt luate din *Jurnalul* contelui, care abia acum a fost editat la Budapesta și conține multe lucruri interesante referitor la viața socială a românilor din Ardeal în secolul trecut. Dl. Szilágyi își încheie studiul cu următoarea frază: „E foarte caracteristic că, contele Széchenyi în contra naționalismului exclusivist a știut să fie obiectiv. *La Hunedoara îl critică pe contele Farcaș Bánffy, fiindcă acesta urăște pe români susținând, că națiunea aceasta trebuie privită ca pe-o turmă de vite.*” Dl Szilágyi, care este unul dintre cei mai conștienți membrii ai clerului catolic din Ardeal la citația aceasta adaugă: „E frumos sentimentul național, dacă la baza lui este iubirea de constituționalitate, de pământul natal și de nație; dar devine respingător dacă e banal și atacă alte națiuni. Societatea maghiară are un păcat foarte mare acela, că a urât naționalitățile din Ungaria de ieri, le-a privit cu mândrie proastă, deci cu atât mai umană și frumoasă este ținuta contelui Széchenyi, care a condamnat din convingere o astfel de ură nejustificată”.

A apărut în biblioteca populară „Cele Trei Crișuri” *Povestiri cu tâlc* de Gh. Tulbure.

În editura Casei Școalelor din București va apărea „*Poemul Naturii*” (De natura rerum) de Lucrețiu, în traducerea d-lui D. Murărașu, din care vom publica un fragment în numărul viitor al revistei noastre. Deasemeni va apărea în aceeași editură volumul de nuvele „*Copilul buruienilor*” de Adrian Hurmuz, cunoscut din paginile revistelor „*Ritm*” și „*Viștea*” și „*Miscarea Literară*”.

La 1 Noembrie a. c., a avut loc prima șezătoare culturală și artistică a reuniunii „Cele Trei Crișuri” din noua campanie de activitate a acestui an.

Conferința a fost ținută de d-l dr. Emil Gheorghiu, vorbind despre „Chopin” — viața și opera lui — ilustrând-o cu muzica celebrului compozitor la pian, tot de d-sa.

Partea artistică a fost bine reprezentată cu execuții din opera lui Chopin, fapt care a contribuit ca sala să fie excepțional de bine populată de publicul românesc care tot mai mult pare că se interesează de mișcarea cultural-națională din acest oraș.

Nuvela „*Incestul*” de dl Paul B. Marian ce publicăm în acest număr, face parte din bucățile prezentate la concursul pentru „*Nuvelă*” deschis de revista noastră și al cărui rezultat a fost publicat în numărul depe Martie a. c.

Nuvela „*Incestul*” a fost recomandată pentru publicare de juriul concursului și în numeroase viitoare vor apare dreptat și celelalte 11 nuvele găsite bune de publicat.

La 6 Decembrie c. va avea loc a 2-a șezătoare din ciclul reuniunii noastre cu conferința d-lui Prof. univ. G. Bogdan — Duică, despre „*Vasile Alexandri în anul 1848*” — urmată de un program artistic bogat. Serbarea va avea loc în sala teatrului orașenesc „Regina Maria”.

TAKE POLICRAT AVOCAT

Birou pentru reprezentarea
și susținerea ori căror drepturi
înaintea Justiției și
instanțelor administrative

București
Str. Corabia 4.

SOCIETATEA ANONIMA PENTRU DISTRIBUIREA PRODUSELOR PETROLEULUI

adresa telegrafică: „Distribuția”

București, Str. G-ral Budișteanu No. 11 bis.
Telefoane: 50-12, 50-44, 44-26.

Petrol de lampă
Benzină pentru automobile
Benzină grea pentru motoare industriale
Motorină pentru motoare „Diesel”
Uleiuri minerale, Valvolină, Parafină

Depozite de distribuire: în vechiul regat, în fiecare capitală
de județ: în teritoriile realitate la: Arad, Timișoara, Oradea-
și Chișinău.

CREDITUL EXTERN S. A.

Capital social L. 60.000,090
Din care deplin vărsat L. 34.008,750

Adresa telegrafică: „CREDEX”,
TELEFON: 14-31 și 41-16.

TH. RADIVON S-sor N. RADIVON Fiul BIJUTIER

Furnizorul curților re-
gale și mitropolitane
Atelier special de Argin-
tărie și Bijuterie, Ceasor-
nice și Obiecte Bisericești

București, Bulev. Elisabeta No. 9.

„NAȚIONALĂ” SOCIETATE GENERALĂ DE ASIGURARE Fondată la 1882.

Capital de acțiuni Lei 10,000.000. Fond de Rezervă Lei 65,000.000
Daune plătite dela fundarea Societății Lei 209,000.000

NAȚIONALĂ primește asigurări în ramurile: INCENDIU, GRINDINĂ TRANSPORT,
ACCIDENTE, RĂSPUNDERE CIVILĂ, FURT PRIN SPARGERE ȘI VIAȚĂ.

In condițiunile cele mai avantajoase:

GAZ DE MOARTE, SUPRAVIEȚUIRE, ZESTRE, RENTE VIAGERE, etc. etc.

Asigurări contra riscurilor de războiu în ramurile Viață și Transport.

Informațiuni la Sediul Social: București, Str. Paris No. 12. (Palatul Societății)

Agenție în Oradea:

BANCA GENERALĂ A ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Agenții în toată țara.